

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 53

Rozeslána dne 8. července 1998

Cena Kč 21,-

O B S A H:

149. Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 70/1994 Sb., a o změně a doplnění dalších zákonů
 150. Usnesení Poslanecké sněmovny k zákonu, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 70/1994 Sb., a o změně a doplnění dalších zákonů, přijatému Parlamentem dne 12. května 1998 a vrácenému prezidentem republiky dne 25. května 1998
 151. Zákon o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem č. 60/1998 Sb.)
 152. Nález Ústavního soudu ze dne 27. května 1998 ve věci návrhu na zrušení § 9b až 9h zákona České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona č. 217/1997 Sb.
 153. Nález Ústavního soudu ze dne 3. června 1998 ve věci návrhu na zrušení části ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“
-

149

ZÁKON

ze dne 12. května 1998,

kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 70/1994 Sb., a o změně a doplnění dalších zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon České národní rady č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 70/1994 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V § 1 odst. 1 poslední věta se za slovo „mechanických“ vkládají tato slova: „,elektronickomechanických, elektronických“.

2. V § 1 odst. 2 se slovo „pořadatelem“ nahrazuje slovem „provozovatelem“.

3. V § 1 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Pravděpodobnost výhry u loterií podle § 2 písm. a) a d) a u tombol podle § 2 písm. b) nesmí být menší než 1 : 200.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

4. V § 1 nově označený odstavec 4 zní:

„(4) Za loterii nebo jinou podobnou hru se považují soutěže, ankety a jiné akce o ceny, při nichž se provozovatel zavazuje vyplatit účastníkům určeným slosováním nebo jiným náhodným výběrem peněžní ceny, vkladní knížky, cenné papíry, pojištění apod., nemovitosti nebo ceny ve zboží, při kterých je podmínkou účasti zakoupení určitého produktu a doložení tohoto nákupu provozovatelem, uzavření smluvního vztahu s poskytovatelem produktu, a to i nepřímo prostřednictvím jiné (další) osoby, nebo je podmínkou účasti jiná okolnost, která vede k zakoupení určitého produktu, (dále jen „spotřebitelské soutěže“). Provozování spotřebitelských soutěží, při kterých je výsledek slosování určen náhodou, bez souhlasu povolujícího orgánu, je zakázáno.“.

5. § 1 se doplňuje novými odstavci 5 a 6, které znějí:

„(5) Provozovatelem loterie nebo jiné podobné hry může být jen právnická osoba se sídlem na území České republiky, které oprávněný orgán vydal povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry.

(6) Účastníkem loterie nebo jiné podobné hry (dále jen „sázející“) může být jen fyzická osoba, která dovršila 18 let věku a která v souladu s herním plánem uhradí vklad (sázku) provozovateli předem, a to v ho-

tovosti nebo bezhotovostně. Osobám mladším 18 let je účast na loteriích a jiných podobných hrách zakázána. Provozovatel loterií a jiných podobných her musí učinit taková opatření, aby se tyto osoby nemohly hry zúčastnit. K tomuto účelu je oprávněn požadovat předložení průkazu totožnosti.“.

6. V § 2 písm. a) se na začátku před slova „loterie, při nichž“ vkládají tato slova: „peněžité nebo věcné“.

7. § 2 písm. e) zní:

„e) sázkové hry provozované pomocí elektronicky nebo elektronickomechanicky řízených výherních hracích přístrojů nebo podobných zařízení (dále jen „výherní hrací přístroje“);“.

8. V § 2 písm. g) se slova „sázková hra provozovaná“ nahrazují slovy „sázkové hry provozované“ a slovo „které“ se nahrazuje slovem „kterých“.

9. V § 2 písm. i) se tečka na konci nahrazuje středníkem a doplňuje se nové písmeno j), které zní:

„j) loterie a jiné podobné hry provozované pomocí technických zařízení obsluhovaných přímo sázejícím nebo provozované po telefonu, při nichž není předem určen počet účastníků a ani není předem známa výše vsazených částek. Výhra se vypočítává z výše vkladů anebo podle podmínek stanovených v herním plánu.“.

10. § 3 zní:

„§ 3

(1) Předmětem výhry mohou být

a) u peněžitých, číselných a okamžitých loterií a sázkových her výhradně peníze, pokud Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“) výjimečně nepovolí i výhry v jiných movitých věcech,

b) u věcných loterií a tombol věci movité s vyloučením peněz, vkladních knížek a cenných papírů.

(2) Nevypláčí-li provozovatel výhru bezprostředně po skončení hry, je povinen vyplatit ji ve lhůtě stanovené v herním plánu, nejpozději však do 60 dnů od uplatnění nároku.“.

11. § 4 včetně poznámek č. 3) a 4) zní:

„§ 4

(1) Loterie a jiné podobné hry mohou být provozovány pouze na základě povolení vydaného pří-

slušným orgánem. Provozuje-li loterie a jiné podobné hry stát, jedná jeho jménem ministerstvo nebo jím pověřená státní organizace.

(2) Povolení se vydá, jestliže provozování loterií a jiných podobných her je v souladu s jinými právními předpisy, nenarušuje veřejný pořádek, je zaručeno jejich řádné provozování včetně řádného technického vybavení a bude-li na sociální, zdravotní, sportovní, ekologický, kulturní nebo jinak veřejně prospěšný účel použito

- a) části výtěžku ve výši, která odpovídá v tabulce stanovenému procentu, to je nejméně 6 % až 20 % z rozdílu, o který příjem provozovatele, tvořený všemi vsazenými částkami ze všech jím provozovaných her podle § 2 a § 50 odst. 3, které podléhají vyúčtování v účetním období, převyšuje výhry vyplacené sázejícím, správní poplatky a náklady státního dozoru,
- b) odvodu ve výši, která odpovídá v tabulce stanovenému procentu, to je nejméně 6 % až 20 % ze souhrnu peněžitých a nepeněžitých výher v peněžním vyjádření vyplacených provozovatelem spotřebitelských soutěží (§ 1 odst. 4), které podléhají vyúčtování v účetním období. Pro účely výpočtu výše odvodu se v tabulce uvedené označení výše rozdílu v milionech Kč rozumí souhrn vyplacených peněžitých a nepeněžitých výher v peněžním vyjádření.

Výše rozdílu v mil. Kč	do 50	50-100	100-500	500-1000	nad 1000
Stanovené % odvodu	6 %	8 %	10 %	15 %	20 %

Odvod části výtěžku v určené výši na veřejně prospěšné účely splňuje podmínku stanovenou zvláštním předpisem.³⁾

(3) Výtěžkem se rozumí příjem jednoho provozovatele tvořený všemi vsazenými částkami ze všech jím provozovaných her podle tohoto zákona, které podléhají vyúčtování v účetním období, snížený o výhry, správní poplatek a o vlastní náklady provozovatele přímo související s provozováním her.

(4) Provozováním loterií a jiných podobných her se rozumí činnost směřující k uvedení loterií a jiných podobných her do provozu, včetně zprostředkovatelských, organizačních, finančních, technických a dalších služeb souvisejících se zajištěním provozu těchto her a jejich řádné ukončení a vyúčtování. Provozováním loterií se také rozumí vykonávání všech dalších činností, které provozovateli ukládají jiné právní předpisy.

(5) Povolení k provozování loterií a jiných podobných her může být vydáno pouze právnické osobě, která má sídlo na území České republiky. Povolení nelze vydat tuzemské právnické osobě se zahraniční majetkovou účastí ani právnické osobě, ve které má tato společnost majetkovou účast.

(6) Loterie a jiné podobné hry podle § 2 písm. a), c), d), f), j) a podle § 50 odst. 3 může provozovat

- a) stát (ministerstvo nebo jím pověřená státní organizace),
- b) akciová společnost se sídlem na území České republiky, jejíž veškeré akcie znějí na jméno a je založena k provozování loterií a jiných podobných her. Základní jmění této akciové společnosti činí minimálně 100 000 000 Kč a nesmí být sníženo pod tuto minimální výši po celou dobu platnosti povolení.

(7) Sázkové hry podle § 2 písm. g) může provozovat akciová společnost se sídlem na území České republiky, jejíž veškeré akcie znějí na jméno a je založena k provozování loterií a jiných podobných her. Základní jmění této akciové společnosti činí minimálně 30 000 000 Kč a nesmí být sníženo pod tuto minimální výši po celou dobu platnosti povolení.

(8) Sázkové hry podle § 2 písm. h) a i) může provozovat akciová společnost, jejíž veškeré akcie znějí na jméno, je založena k provozování těchto her a výše základního jmění činí u sázkových her podle § 2 písm. h) minimálně 10 000 000 Kč a u sázkových her podle § 2 písm. i) minimálně 30 000 000 Kč. Základní jmění nesmí být sníženo pod minimální výši po celou dobu platnosti povolení.

(9) Za vydání povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry se platí správní poplatek podle zvláštních předpisů.⁴⁾

(10) Provozování cizozemských loterií včetně prodeje cizozemských losů, účast na sázkách v zahraničí, při nichž jsou sázky placeny do zahraničí, a sbírka sázek pro sázkové hry provozované v zahraničí nebo zprostředkování sázek na sázkové hry provozované v zahraničí je zakázáno. Provozování tuzemských loterií a jiných podobných her, při nichž jsou sázky placeny v zahraničí, je zakázáno. Ministerstvo může k zajištění vzájemnosti povolit z tohoto zákazu výjimku.

³⁾ § 19 odst. 1 písm. g) zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Zákon ČNR č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

12. V § 4 se poznámky č. 1) a 2) vypouštějí.

13. Za § 4 se vkládají nové § 4a až 4c, které včetně poznámky č. 4a) znějí:

„§ 4a

(1) Žadatel o povolení k provozování loterie a jiné podobné hry (dále jen „žadatel“) musí povolujícímu orgánu předložit doklad o bezúhonnosti fyzických osob, které u žadatele mají postavení statutárního orgánu nebo jsou jeho členy, a fyzických osob, pokud jsou zakladateli právnické osoby; je-li zakladatelem jiná právnická osoba, doklad o bezúhonnosti osob, které u této právnické osoby mají postavení statutárního orgánu nebo jsou jeho členy.

(2) Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen

- a) pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání,
- b) pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze podnikání a osobě podnikatele je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při provozování loterií a jiných podobných her.

(3) Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Cizí státní občané, kteří nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt, prokazují bezúhonnost odpovídajícími doklady vydanými státem, jehož jsou občany, jakož i státy, ve kterých se více než tři měsíce nepřetržitě zdržovali v posledních třech letech (dále jen „zahraniční doklad“). Cizí státní občané, kteří mají na území České republiky povolen pobyt a v době prokazování bezúhonnosti tento pobyt trvá alespoň šest kalendářních měsíců, předkládají rovněž výpis z evidence Rejstříku trestů. Výpis z evidence Rejstříku trestů, popřípadě obdobný zahraniční doklad nesmí být v době předložení starší tří kalendářních měsíců.

(4) Provozovatel je povinen nejpozději do jednoho měsíce po dni, v němž došlo ke změně v osobě uvedené v odstavci 1, písemně oznámit tuto skutečnost orgánu, který povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry vydal, a zároveň připojit výpis z evidence Rejstříku trestů, popřípadě jiný obdobný zahraniční doklad, který se týká osoby, jež nabyla postavení vymezené v odstavci 1.

§ 4b

(1) K zajištění pohledávek státu, obcí a výplat výher sázejícím je žadatel povinen složit na zvláštní účet u banky peněžní částku (dále jen „jistota“), která za jednotlivého žadatele činí

- a) 50 000 000 Kč u loterií a her podle § 2 písm. a), c) a podle § 50 odst. 3 za všechny jím provozované loterie a hry,
- b) 10 % z herní jistiny tvořené násobkem počtu emi-

tovaných losů a cenou jednoho losu u loterií podle § 2 písm. d), nejvýše však 10 000 000 Kč,

- c) 2 000 000 Kč u her podle § 2 písm. e),
- d) 10 000 000 Kč u her podle § 2 písm. h),
- e) 5 000 000 Kč u her uvedených v § 2 písm. f), g) a j),
- f) 20 000 000 Kč u her podle § 2 písm. i).

(2) Žadatel je povinen připojit k žádosti potvrzení banky o zřízení účtu a složení jistoty podle odstavce 1; jde-li o žadatele o povolení k provozování výherních hracích přístrojů, je povinen předložit potvrzení banky o zřízení účtu a složení jistoty též příslušnému finančnímu úřadu.^{4a)} Potvrzení o složení jistoty má u výherních hracích přístrojů platnost 24 měsíců. Po uplynutí této lhůty předloží provozovatel povolujícímu orgánu a příslušnému finančnímu úřadu nové potvrzení o složení jistoty.

(3) Po dobu, na kterou bylo povolení k provozování loterií a jiných podobných her vydáno, může provozovatel nakládat s jistotou pouze po předchozím souhlasu ministerstva. V případě výherních hracích přístrojů, jejichž provoz povoluje příslušný orgán obce, popřípadě místně příslušný okresní úřad, vydává tento souhlas příslušný finanční úřad.

(4) Jistota může být provozovateli uvolněna po předchozím souhlasu orgánu uvedeném v odstavci 3 teprve tehdy, jestliže uplynula lhůta, na kterou bylo povolení vydáno, nebo bylo povolení zrušeno anebo činnost skončila a byl vyúčtován provoz loterie nebo jiné podobné hry. Z jistoty se přednostně uhradí pohledávky státu a obcí (správní poplatky, náklady státního dozoru, odvod na veřejně prospěšné účely, pokuty). Pokud jistota nepostačí, uhradí se tyto pohledávky poměrně podle výše. Po úhradě pohledávek státu a obcí se z jistoty vyplatí případné výhry sázejících, a to poměrně podle jejich výše.

§ 4c

Provozování sázkových her uvedených v § 2 písm. f) až i) je zakázáno

- a) v den státního smutku,
- b) mimo provozní hodiny stanovené v návštěvním řádu schváleném povolujícím orgánem.

^{4a)} Zákon ČNR č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.“

14. § 5 se vypouští.

15. Nadpis části první zní: „**LOTÉRIE, TOMBOLY A SPOTŘEBITELSKÉ SOUTĚŽE**“.

16. Nadpis pod § 6 zní: „**Povolování loterií, tombol a spotřebitelských soutěží**“.

17. § 6 odst. 1 zní:

„(1) Loterie a tomboly povoluje:

- a) obec pro svůj územní obvod, v hlavním městě Praze městská část a v územně členěných statutárních městech městský obvod nebo městská část (dále jen „obec“) v rámci přenesené působnosti, jde-li o tombolu s herní jistinou do 20 000 Kč a věcnou loterii s herní jistinou do 50 000 Kč,
- b) okresní úřad pro svůj územní obvod, a to tombolu s herní jistinou vyšší než 20 000 Kč do 50 000 Kč, věcnou loterii s herní jistinou vyšší než 50 000 Kč do 200 000 Kč a dále tombolu nebo věcnou loterii s herní jistinou podle písmena a), pokud provozovatelem má být obec,
- c) ministerstvo v ostatních případech včetně případu, kdy provozovatelem tomboly nebo věcné loterie s herní jistinou podle písmena b) má být stát zastoupený okresním úřadem.“

18. § 6 odst. 2 zní:

„(2) Spotřebitelské soutěže povoluje ministerstvo.“

19. V § 6 odst. 5 se slova „příslušný národní výbor“ nahrazují slovy „příslušná obec“.

20. V § 7 se odstavce 1 a 2 vypouštějí, zároveň se zrušuje číslování odstavců.

21. V § 9 odst. 2 písm. a) se slovo „pořadatele“ nahrazuje slovem „provozovatele“.

22. § 11 odst. 1 zní:

„(1) Provozovatel, kterému byla povolena loterie, je povinen jmenovat nejméně tříčlennou loterní komisi a provozovatel, kterému byla povolena tombola, je povinen jmenovat loterního zástupce. Provozovatel je povinen sdělit jména, příjmení a bydliště předsedy a ostatních členů loterní komise, popřípadě loterního zástupce do sedmi dnů po doručení rozhodnutí o povolení loterie orgánu státního dozoru. Členové loterní komise a loterní zástupce musí být bezúhonní. Loterní komisi nezřizuje stát (ministerstvo nebo jím pověřená státní organizace) nebo akciová společnost, která je založena k provozování loterií a jiných podobných her.“

23. V § 11 odst. 2 se slova „organizace, které“ nahrazují slovy „provozovatel, kterému“.

24. V § 11 odst. 8 se slovo „jistiny“ nahrazuje slovem „listiny“.

25. § 12 zní:

„§ 12

Lhůta pro uplatnění práva na výhru u provozovatele loterie nesmí být kratší než 30 dnů a delší než 90 dnů ode dne následujícího po slosování. Nebude-li právo na výhru v této lhůtě u provozovatele uplatněno, zaniká.“

26. Nadpis pod § 13 zní: „Vyúčtování loterie, tomboly a spotřebitelské soutěže“.

27. V § 13 se slova „Organizace je povinna“ nahrazují slovy „Provozovatel je povinen“.

Dosavadní text se označuje jako odstavec 1 a doplňuje se nový odstavec 2, který zní:

„(2) Vyúčtování spotřebitelské soutěže musí provozovatel provést do 30 dnů po skončení lhůty pro vyzvednutí výher. Provozovatel je povinen předložit zprávu o vyúčtování orgánu státního dozoru a orgánu, který loterii povolil.“

28. § 16 zní:

„§ 16

Použití výtěžku loterie a jiné podobné hry

(1) Výtěžek z loterií nebo jiných podobných her podle § 2 a § 50 odst. 3 lze použít pouze pro veřejně prospěšný účel uvedený v povolení.

(2) Souhlas k jinému použití výtěžku může být udělen povolujícím orgánem na základě odůvodněné žádosti provozovatele, nebo bylo-li provozování loterie nebo jiné podobné hry zrušeno.

(3) Příjemce odvodu výtěžku z loterií nebo jiných podobných her je povinen provozovateli doložit užití těchto prostředků pro veřejně prospěšný účel uvedený v povolení, a to nejdéle do 90 dnů po skončení účetního období nebo vyúčtování hry.

(4) Provozovatel je povinen údaje uvedené v odstavci 3 předložit orgánu, který loterii nebo jinou podobnou hru povolil, v případě provozovatele her podle § 2 písm. e) rovněž příslušnému orgánu státního dozoru, a to nejdéle do 15 dnů po obdržení údajů.

(5) V případě porušení povinnosti stanovené v odstavci 3 může orgán, který loterii nebo jinou podobnou hru povolil, použití výtěžku na veřejně prospěšný účel změnit.“

29. Nadpis části druhé zní: „VÝHERNÍ HRACÍ PŘÍSTROJE“.

30. § 17 zní:

„§ 17

(1) Výherním hracím přístrojem se rozumí kompaktní, funkčně nedělitelné a programově řízené technické zařízení s ovládáním určeným pouze pro jednoho hráče. U výherního hracího přístroje s programovým vybavením umožňujícím současnou hru na více hracích místech více hráčům je každé takové hrací místo rovněž považováno za samostatný výherní hrací přístroj. Tato skutečnost musí být uvedena v osvědčení o provozuschopnosti vydaném podle § 19 odst. 2 písm. c), jakož i ve výpisu z tohoto osvědčení.

(2) Výherní hrací přístroj musí být umístěn tak,

aby neumožňoval hru osobám mladším 18 let, nebo provozovatel musí učinit taková opatření, aby tyto osoby se nemohly hry zúčastnit. K tomuto účelu je oprávněn požadovat předložení průkazu totožnosti.

(3) Za jednu hru se považuje ukončený proces, při kterém se po jednom spuštění uvede výherní hrací přístroj do režimu hry a nejpozději před ukončením této hry se odečte z ukazatele vložených peněz sázka na jednu hru. V průběhu jedné hry není dovoleno uskutečňovat další sázky a jedna hra nesmí být kratší než jedna sekunda. Každá hra musí hráči poskytnout možnost výhry a její výplaty, jakož i výplaty hráčem vložených finančních prostředků převyšujících hodnotu vsazených částek za odehrané hry. Způsob získání výhry a výplaty vložených finančních prostředků převyšujících hodnotu vsazených částek za odehrané hry popisuje herní plán a návod na hru. Nejvyšší výhrou se rozumí souhrn peněz, které hráč může získat z jedné hry.

(4) Nejvyšší vsazená částka na jednu hru činí 2 Kč, 5 Kč u výherních hracích přístrojů umístěných v hernách a 50 Kč, jsou-li umístěny v kasinech. Nejvyšší výhra z jedné hry činí 300 Kč, u výherních hracích přístrojů umístěných v hernách 750 Kč a 50 000 Kč, jsou-li umístěny v kasinu.

(5) Provozovány mohou být pouze výherní hrací přístroje, jejichž konstrukce neumožňuje nastavení výherního podílu nižšího než 75 % a vyššího než 100 %.

(6) Nejvyšší hodinová prohra je 1000 Kč, u výherních hracích přístrojů umístěných v herně 2000 Kč a u výherních hracích přístrojů umístěných v kasinu 10 000 Kč. Hodinová prohra je objem prostředků, které může hráč prohrát při hře na jednom výherním hracím přístroji během jedné hodiny. Je součinem nejvyššího vkladu do jedné hry, nejvyššího počtu her za jednu hodinu a setiny rozdílu jednoho sta a nastaveným výherním podílem. Je-li výherní hrací přístroj provozován na cizí měnu, stanoví nejvýše vsazenou částku na jednu hru, nejvyšší výhru z jedné hry, výherní podíl a nejvyšší hodinovou prohru ministerstvo v povolení.

(7) Výherní hrací přístroje na české koruny umístěné v hernách a kasinech mohou být propojeny se zařízeními, které umožňuje kumulovanou výhru (jackpot), na níž se nevztahuje odstavec 4. Nejvyšší kumulovaná výhra v hernách činí 10 000 Kč a v kasinech 100 000 Kč.

(8) Výherní hrací přístroje smějí být provozovány v kasinech a hernách. Dále smějí být provozovány v pohostinských zařízeních a dalších místech, která splňují podmínky zvláštního provozního režimu podle odstavce 10. Více než šest výherních hracích přístrojů smí být provozováno pouze v hernách a kasinech.

(9) Hernou se rozumí místnost (soubor místností) určená zejména k provozování výherních hracích přístrojů. V herně musí být po celou dobu provozu za-

jištěn dozor. Do herny je zákaz vstupu osobám mladším 18 let. Provoz herny se řídí schváleným herním řádem.

(10) Zvláštní provozní režim vyžaduje dohled osoby odpovědné za dodržování zákazu hry osob mladších 18 let, kterým je z důvodu zamezení jejich účasti na hře vstup zakázán

- a) do celého prostoru provozovny, nebo
- b) do místnosti v provozovně výhradně určené k provozování výherních hracích přístrojů, nebo
- c) do oddělené části provozovny určené k provozování výherních hracích přístrojů.

(11) Provozování výherních hracích přístrojů nesmí být povoleno ve školách, školských zařízeních, v zařízeních sociální a zdravotní péče, v budovách státních orgánů a církví, jakož i v sousedství uvedených budov. Okruh vzdálenosti do 100 m od těchto budov může stanovit obec vyhláškou.“

31. § 18 odst. 1 zní:

„(1) Povolení k provozování výherních hracích přístrojů vydává na žádost

- a) obec pro svůj územní obvod, a to v přenesené působnosti,
- b) okresní úřad pro svůj územní obvod, má-li být provozovatelem výherního hracího přístroje obec ve svém územním obvodu,
- c) ministerstvo, je-li výherní hrací přístroj na českou měnu provozován v kasinu a u výherních hracích přístrojů na cizí měnu.“

32. V § 18 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Žadatel je povinen uvést v žádosti o povolení k provozování výherního hracího přístroje jméno osoby (osob), která odpovídá za zákaz vstupu osob mladších 18 let do herny.“

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

33. V § 18 se za nově označený odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Výtěžek výherních hracích přístrojů je příjmem rozpočtu obce, která vydá povolení k jejich provozování podle odstavce 1 písm. a).“

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 5 a 6.

34. V § 18 nově označeném odstavci 5 se slova „hracích přístrojů“ nahrazují slovy „výherních hracích přístrojů“ a slova „hrací přístroj“ se nahrazují slovy „výherní hrací přístroj“.

35. § 18 nově označený odstavec 6 včetně poznámky č. 6) zní:

„(6) Po zaplacení správního poplatku orgán, který provoz výherního hracího přístroje povolil, vydá povolení a známku. Provozovatel je povinen známkou

označit výherní hrací přístroj nejpozději do 15 dnů od začátku platnosti povolení na viditelném místě tak, aby nebylo možno známku poškodit. Náležitosti známky stanoví právní předpis.⁶⁾

⁶⁾ Vyhláška Ministerstva financí č. 223/1993 Sb., o hracích přístrojích.“

36. § 19 včetně poznámky č. 7) zní:

„§ 19

(1) Povolení k provozování výherního hracího přístroje obsahuje zejména:

- a) schválení herního plánu (popřípadě herního plánu kumulované výhry podle § 17 odst. 7) s případnými úpravami a doplňky,
- b) schválení stálého umístění výherního hracího přístroje,
- c) stanovení způsobu a podmínek manipulace s výherním hracím přístrojem, zejména při výběru peněz a prováděných opravách,
- d) stanovení podmínek manipulace s vlastním zařízením umožňujícím kumulovanou výhru (§ 17 odst. 7) a s navzájem propojenými přístroji, zejména při výběru finančních hotovostí, při výplatě kumulované výhry a opravách,
- e) jméno osoby (osob), která odpovídá za zákaz hry osob mladších 18 let v místě schváleném pro stálé umístění výherního hracího přístroje. V případě herny tato osoba (osoby) odpovídá za zákaz vstupu osob mladších 18 let do herny.

(2) Povolení k provozování výherního hracího přístroje se vydá, jestliže

- a) žádost o povolení obsahuje veškeré náležitosti stanovené tímto zákonem a žadatel splnil podmínky tímto zákonem stanovené,
- b) žadatel prokáže zajištění odborného servisu,
- c) podle osvědčení pověřené autorizované osoby⁷⁾ je výherní hrací přístroj provozuschopný.

(3) Osvědčením podle odstavce 2 písm. c) se potvrzuje, že

- a) od data výroby výherního hracího přístroje neuplynulo pět let,
- b) do výherního hracího přístroje je zabudován systém nejméně dvojí kontroly vložených a vyplacených finančních prostředků, přičemž počítač musí být minimálně šestimístní,
- c) výherní hrací přístroj odpovídá svým technickým provedením § 17 odst. 3 až 6.

(4) Orgán, který povolení vydal, může na základě písemné žádosti provozovatele změnit povolení, pokud jde o stálé umístění výherního hracího přístroje v rámci svého územního obvodu, nebo může povolit výměnu výherního hracího přístroje za stejný model

v důsledku prokázaného zničení požárem nebo jinou živelní pohromou.

⁷⁾ Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů.“

37. § 20 včetně poznámky č. 8) zní:

„§ 20

(1) Provozovatel je povinen do dvou měsíců po uplynutí doby, na kterou bylo povolení vydáno, podat vyúčtování provozu jednotlivých výherních hracích přístrojů a předložit je orgánu, který povolení vydal, a příslušnému finančnímu úřadu. Pokud povolení vydalo ministerstvo, předloží toto vyúčtování orgánu vykonávajícímu státní dozor podle § 46 nad provozem výherního hracího přístroje.

(2) Veškeré účetní případy uskutečňované v souvislosti s provozováním výherních hracích přístrojů musí být účtovány odděleně od případného jiného podnikání provozovatele a jejich základem je evidence podle stavů elektromechanických a elektronických počítačů, která pro tyto účely nesmí být nulována. Náklady a výnosy související s provozováním výherních hracích přístrojů jsou součástí hospodářského výsledku provozovatele za účetní období. Úschova účetních písemností se řídí zvláštním předpisem.⁸⁾

⁸⁾ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.“

38. V § 21 odst. 2 větě první se slovo „provozovatel“ nahrazuje slovem „žadatel“.

39. V § 21 se odstavec 3 vypouští.

40. § 22 zní:

„§ 22

Povolení se žadateli vydá, pokud prokáže splnění podmínek pro řádné provozování kursových sázek, zejména, že má základní jmění v souladu s ustanovením § 4 odst. 8 nejméně ve výši 10 000 000 Kč a že složil jistotu podle § 4b odst. 1 písm. d).“

41. § 23 se vypouští.

42. V § 24 odst. 1 se na konci připojuje tato věta: „Oprávnění je platné pouze pro územní obvod orgánu státního dozoru, který je vydal.“

43. § 24 odst. 3 včetně poznámky č. 9) zní:

„(3) Provozovatel odevzdá orgánu státního dozoru oprávnění vydaná pověřeným osobám i tehdy, jestliže skončí jejich pracovní poměr nebo jiný obdobný poměr,⁹⁾ na základě kterého činnost vykonávaly, nebo tak rozhodl orgán státního dozoru, jestliže tyto osoby přestaly splňovat požadavky uvedené v § 21 odst. 2 nebo pokud jednaly v rozporu s tímto zákonem

nebo s povolením k provozování kurzových sázek nebo herním plánem.

⁹⁾ § 236 a 237 zákoníku práce.“.

44. V § 24 odst. 5 se slovo „provozovatel“ nahrazuje slovem „žadatel“.

45. § 25 včetně nadpisu zní:

„Provozování sázek

§ 25

Sázky lze přijímat předem v hotovosti nebo bezhotovostně.“.

46. § 27 zní:

„§ 27

Provozovatel nesmí přijmout sázky na závody, utkání a soutěže, kterých se účastní zvíře, jednotlivec nebo družstvo, které jsou k němu ve vlastnickém nebo pracovním poměru.“.

47. § 28 včetně poznámky č. 10) zní:

„§ 28

Vyúčtování

(1) Provozovatel musí každoročně do dvou měsíců po uplynutí kalendářního roku předložit příslušnému finančnímu úřadu^{4a)} vyúčtování z provozování kurzových sázek za předchozí kalendářní rok. Provozovatelé se sídlem na území hlavního města Prahy předkládají vyúčtování Finančnímu úřadu pro Prahu 1 a provozovatelé se sídlem na území města Brna Finančnímu úřadu Brno I.

(2) Ve vyúčtování podle odstavce 1 se uvádějí údaje o příjmech ze sázkových her, jimiž jsou vsazené částky, o výhrách vyplacených hráčům, o nákladech souvisejících s provozem hry, o propočtu správního poplatku,⁴⁾ o odvodech na státní dozor a propočtu odvodu na veřejně prospěšné účely podle § 4 odst. 2. Procesní postupy spojené s tímto vyúčtováním se řídí zvláštním předpisem.¹⁰⁾

(3) Vyúčtování podle odstavce 2 předkládá provozovatel též do dvou měsíců po uplynutí měsíce, ve kterém ukončil provozování kurzových sázek.

¹⁰⁾ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.“.

48. § 29 zní:

„§ 29

Odvod na státní dozor hradí provozovatel a činí 1 % z příjmu ze sázkových her sníženého o vyplacené výhry a je splatný čtvrtletně, do konce měsíce následujícího po uplynutí kalendářního čtvrtletí na účet pří-

slušného finančního úřadu. Provozovatelé se sídlem na území hlavního města Prahy platí tento odvod na účet Finančního úřadu pro Prahu 1 a provozovatelé se sídlem na území města Brna na účet Finančního úřadu Brno I. Odvod na státní dozor je příjmem státního rozpočtu.“.

49. § 30 se vypouští.

50. § 32 zní:

„§ 32

Povolení sázkových her v kasinu

(1) Povolení k provozování sázek podle § 2 písm. i) vydává na žádost pouze ministerstvo, nejdéle na dobu deseti let.

(2) V povolení ministerstvo stanoví podrobné podmínky provozu her v kasinu a zároveň, po posouzení souladu s tímto zákonem a jinými právními předpisy, schválí žadatelem předložený herní plán, návštěvní řád a druhy sázkových her provozovaných v kasinu.

(3) Podmínkou pro vydání povolení je, aby žadatel ministerstvu prokázal, že výše jeho základního jmění v souladu s § 4 odst. 8 činí alespoň 30 000 000 Kč a že složil jistotu podle § 4b odst. 1 písm. f). Základní jmění právnické osoby nesmí být sníženo pod minimální výši po celou dobu platnosti povolení.

(4) Provozovatel je povinen požádat ministerstvo o schválení změn v herním plánu, návštěvním řádu nebo druzích sázkových her provozovaných v kasinu nejpozději 30 dnů před jejich provedením.“.

51. § 33 včetně nadpisu a poznámky č. 11) zní:

„Provozování sázkových her

§ 33

Jinou herní měnu než českou povoluje ministerstvo. Obchodování s cizí měnou a směnárenská činnost uskutečňované v rámci provozování sázkových her podle § 2 písm. i) se řídí zvláštními předpisy.¹¹⁾

¹¹⁾ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon.

Opatření České národní banky č. 227/1996 Sb., kterým se stanoví podmínky pro provádění některých obchodů s devizovými hodnotami pro devizová místa včetně postupu pro nakládání s padělanými nebo pozměněnými peněžními prostředky.“.

52. § 34 zní:

„§ 34

Veškeré účetní případy⁸⁾ uskutečňované v souvislosti s provozem sázkových her v kasinu musí být účtovány odděleně od jiného podnikání provozovatele,

příčemž náklady a výnosy související s provozem sázkových her jsou součástí hospodářského výsledku provozovatele za účetní období.“

53. § 35 zní:

„§ 35
Žetony

(1) Ke hře v kasinu se používají hodnotové žetony. Nominální hodnoty, rozměry, hmotnost, materiál, vzhled a další náležitosti hodnotových žetonů schvaluje ministerstvo. Provozovatel je povinen předložit schválené vzory hodnotových žetonů před zahájením provozu kasina orgánu státního dozoru.

(2) Každé kasino používá speciálně označené hodnotové žetony. Stejně označené hodnotové žetony se mohou užívat pouze v kasinech provozovaných jedním provozovatelem. Hodnotové žetony obsahují vyznačení hodnoty a oficiální zkratku herní měny.

(3) Hodnotové žetony nakupují hráči v pokladně kasina, popřípadě u hracího stolu. Výhradně v pokladně kasina jsou hráčům vypláceny výhry, a to proti předloženým hodnotovým žetonům.

(4) Pro hru ruleta se používají též hrací žetony. Při ukončení hry u stolu vymění obsluha hracího stolu hráči žetony za hodnotové žetony.

(5) Provozovatel je povinen vést řádnou evidenci všech žetonů.

(6) Je nepřipustné používat hodnotové žetony na úhradu jakýchkoli závazků, které nevznikly ze hry.

(7) Vynášení hodnotových žetonů z kasina je nepřipustné. O nevrácených nebo ztracených hodnotových žetonech sepsí vedení kasina protokol, a to v den, kdy tuto skutečnost zjistí. Kopie protokolů sepsaných v kalendářním měsíci předá vedení kasina do sedmi kalendářních dnů po uplynutí příslušného měsíce orgánu státního dozoru.“

54. § 36 zní:

„§ 36

(1) Návštěvníci jsou povinni při vstupu do kasina předložit doklad prokazující jejich totožnost. Do kasina nesmí být vpuštěn ten, kdo nedovršil 18 let věku, a ten, kdo v souladu s návštěvním řádem nemá přístup do kasina.

(2) Kasino vede denní jmennou evidenci návštěvníků. Evidence obsahuje údaje o jménu, příjmení, datu narození a rodném čísle, bydlišti, u cizích státních občanů též číslo cestovního dokladu a státní příslušnost.“

55. § 37 zní:

„§ 37

Kasino musí být vybaveno zabezpečovacím zaří-

zením a monitorovacím zařízením. Monitorovacím zařízením musí být obrazově a zvukově zaznamenán celý průběh všech provozovaných her, dále pak práce přípravné (výdej žetonů) a závěrečné (uzavírání stolů, počítání žetonů a hotovosti). Provozovatel je povinen uchovávat po dobu 90 kalendářních dnů záznamy pořízené monitorovacím zařízením a pracovníkům státního dozoru umožnit přístup k těmto záznamům včetně jejich zapůjčení mimo prostor kasina. Monitorování musí být prováděno v nezpomaleném a nepřerušovaném záznamu. Bližší podmínky pro monitorování a uchovávání záznamů stanoví ministerstvo právním předpisem.“

56. § 39 zní:

„§ 39

Pro provozování sázkových her v kasinu platí ustanovení § 28 a 29 obdobně.“

57. Část pátá včetně nadpisu se vypouští.

58. § 43 zní:

„§ 43

(1) Orgán, který loterii nebo jinou podobnou hru povolil, zruší povolení, jestliže nastanou nebo dodatečně vyjdou najevo okolnosti, pro které by nebylo možné loterii nebo jinou podobnou hru povolit, nebo se ukáže dodatečně, že údaje, na jejichž podkladě bylo povolení vydáno, jsou klamné.

(2) Orgán, který provozování výherního hracího přístroje povolil, zruší povolení na všechny výherní hrací přístroje provozovatele v obci, jestliže provozovatel porušuje své povinnosti tím, že

- ve třech prokazatelných případech časově odlišných umožnil zúčastnit se hry osobám mladším 18 let;
- provozuje nepovolený výherní hrací přístroj;
- výherní hrací přístroj neodpovídá svým technickým provedením ustanovení § 17 odst. 3 až 6;

přítom nerozhoduje, zda k porušení povinnosti došlo pouze u jediného provozovaného výherního hracího přístroje. Povolující orgán může vydat další povolení tomuto provozovateli nejdříve po uplynutí tří let.

(3) Orgán, který loterii nebo jinou podobnou hru povolil, může povolení zrušit, popřípadě provozování dočasně zastavit, není-li splněna některá z podmínek uložených v povolení nebo nedodržují-li se předpisy o provozování loterií a jiných podobných her.

(4) Dočasně zastavit provozování loterie nebo jiné podobné hry podle odstavce 3 lze nejdéle na dobu 30 kalendářních dnů. Pokud provozovatel nemůže ze závažných důvodů odstranit závady, pro které povolující orgán provozování hry dočasně zastavil, může být tato lhůta prodloužena maximálně o dalších 30 dnů. Při

dočasném zastavení provozu je povolující orgán, a u her povolených ministerstvem též finanční úřad, který vykonává státní dozor nad provozováním sázkových her v příslušné provozovně, oprávněn zapečetit výherní hrací přístroje, případně jiná herní zařízení. Finanční úřad je povinen o zapečetění výherního hracího přístroje, případně jiného herního zařízení neprodleně písemně vyrozumět povolující orgán. Dočasné zastavení provozu loterie nebo jiné podobné hry nevylučuje souběžné uložení pokuty podle § 48. Pokud provozovatel neodstraní závady ve lhůtách uvedených v tomto odstavci, povolující orgán povolení zruší.

(5) Orgán, který loterii nebo jinou podobnou hru povolil, může

- a) v povolení stanovit bližší podmínky, vyžaduje-li to řádné provozování loterie nebo jiné podobné hry,
- b) již vydané povolení doplnit nebo změnit, vyžaduje-li to řádné provozování loterie nebo jiné podobné hry nebo veřejný zájem.

(6) Orgán, který loterii nebo jinou podobnou hru povolil, nesmí v povolení podle odstavce 5 písm. a) a b) stanovit přísnější podmínky pro provozování loterií a jiných podobných her, než stanoví tento zákon.

(7) Loterie a jiné podobné hry, které nezaručují všem účastníkům hry rovné podmínky, nebo hry, které nesplňují všechny podmínky tohoto zákona, nelze povolit.“

59. § 44 se vypouští.

60. § 45 odst. 2 zní:

„(2) Povolení nelze převést na jinou osobu.“

61. § 46 včetně nadpisu zní:

„Státní dozor

§ 46

(1) Státní dozor nad dodržováním tohoto zákona provozovateli loterií a jiných podobných her vykonávají:

- a) obce v případech, kdy vydávají povolení k provozování loterií a jiných podobných her,
- b) okresní úřady v případech, kdy vydávají povolení k provozování loterií a jiných podobných her,
- c) příslušné finanční úřady^{4a)} a finanční úřady, v jejichž územním obvodu se nacházejí jednotlivé provozovny, v případech, kdy povolení k provozování loterií a jiných podobných her vydává ministerstvo. V případech, kdy provozování loterií a jiných podobných her povoluje ministerstvo a sídlo provozovatele nebo jeho provozovna se nachází na území hlavního města Prahy, vykonává státní dozor Finanční úřad pro Prahu 1. Je-li sídlo provozovatele nebo jeho provozovna na území města Brna, vykonává státní dozor Finanční úřad Brno I,

d) ministerstvo.

(2) U výherních hracích přístrojů povolených obcemi, popřípadě okresními úřady mohou vykonávat státní dozor nad dodržováním tohoto zákona též finanční úřady uvedené v odstavci 1 písm. c). Finanční úřad sepíše o výsledku kontroly protokol a předá jej k dalšímu opatření povolujícímu orgánu a provozovateli. Případnou pokutu ukládá a vymáhá povolující orgán, který o přijatém opatření (uložení pokuty) vyrozumí finanční úřad, který prováděl státní dozor.

(3) Je-li součástí výkonu státního dozoru nad provozováním výherních hracích přístrojů i technická kontrola (kontrola dodržování podmínek uvedených v osvědčení o prvozuschopnosti výherního hracího přístroje), je orgán provádějící státní dozor povinen přizvat pověřenou autorizovanou osobu.⁷⁾“

62. Za § 46 se vkládají nové § 46a a 46b, které znějí:

„§ 46a

Úřední jazyk

(1) Před povolujícím orgánem a orgánem státního dozoru se jedná v jazyce českém. Veškerá písemná podání se předkládají v češtině a listinné důkazy, pokud nejsou v češtině, musí být opatřeny úředním překladem. Povolující orgán a orgán státního dozoru může při ústním jednání připustit tlumočníka zapsaného v seznamu tlumočnicků, pokud si jej na své náklady obstará osoba jednající s těmito orgány.

(2) Občané České republiky příslušející k národnostním a etnickým menšinám mohou jednat před povolujícím orgánem a orgánem státního dozoru ve svém jazyce, musí si však obstarat tlumočníka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady na tohoto tlumočníka nese orgán, před nímž se jedná.

§ 46b

Povinnost zachovávat mlčenlivost

(1) Provozovatel, osoby, které jsou k němu v pracovněprávním nebo obdobném poměru, zaměstnanci orgánu státního dozoru, ministerstva nebo jiného správního orgánu jsou povinni zachovávat mlčenlivost o sázejících a jejich účasti na hře, včetně jejich výhry či prohry.

(2) Povinnost zachovávat mlčenlivost se nevztahuje na případy, kdy sázející zproští osoby uvedené v odstavci 1 povinnosti mlčenlivosti anebo mají-li být skutečnosti, jež jsou předmětem povinnosti mlčenlivosti, sděleny příslušným orgánům v občanském soudním řízení, orgánům činným v trestním řízení a správcům daně pro účely daňového řízení.

(3) Za porušení povinnosti zachovávat mlčenlivost o sázejících a jejich účasti na hře lze uložit pokutu

až do výše 50 000 Kč. Uložením pokuty nejsou dotčena ustanovení zvláštních předpisů o náhradě škody.

(4) Pokutu ukládá

- a) finanční úřad vykonávající státní dozor, porušil-li povinnost mlčenlivosti provozovatel nebo osoby, které jsou k provozovateli v pracovněprávním či obdobném poměru,
- b) finanční ředitelství nadřízené finančnímu úřadu vykonávajícímu státní dozor, jehož zaměstnanec porušil povinnost zachovávat mlčenlivost,
- c) ministerstvo, porušil-li povinnost mlčenlivosti zaměstnanec finančního ředitelství nebo ministerstva.

(5) Orgán, který pokutu uložil, ji také vybírá a vymáhá. Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.“

63. § 47 včetně poznámky č. 12) zní:

„§ 47

(1) Orgán, který povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry vydal, je povinen ji i kontrolovat. Orgán vykonávající státní dozor se může kdykoliv přesvědčit, zda loterie nebo jiné podobné hry se provozují za podmínek určených v povolení a zda se dodržují příslušné právní předpisy.

(2) Provozovatel loterie nebo jiné podobné hry je povinen umožnit povolujícímu orgánu a orgánu státního dozoru vstup do provozních (obchodních) místností, předložit tomuto orgánu účetní doklady, účetní závěrky, výkazy, doklady a jiné písemnosti a záznamy na technických nosičích dat, umožnit kontrolu provozovaných her a technických zařízení a podat informace o účetních případech a spolupůsobit při kontrole. Vyžaduje-li to povaha věci, může povolující orgán a orgán státního dozoru zajistit podklady a odebrat je na dobu potřebnou k dořešení a uzavření případu. O zajištěných písemnostech či záznamech na technických nosičích dat vydá provozovateli potvrzení.

(3) Při výkonu státního dozoru se postupuje podle zvláštního předpisu.¹²⁾

¹²⁾ Zákon ČNR č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění zákona č. 166/1993 Sb.“

64. § 48 zní:

„§ 48

(1) Pokutu do výše

- a) 150 000 Kč uloží obec právnické osobě, která v jejím územním obvodu provozuje loterii, tombolu nebo výherní hrací přístroj bez povolení, které by byla oprávněna tato obec vydat, nebo je provozuje v rozporu s tímto zákonem, herním plánem nebo s podmínkami, které jí byly v povolení uloženy,
- b) 300 000 Kč uloží okresní úřad právnické osobě,

kteřá v jeho územním obvodu provozuje loterii nebo tombolu bez povolení, které by byl oprávněn tento okresní úřad vydat, nebo je provozuje v rozporu s tímto zákonem, herním plánem nebo s podmínkami, které jí byly v povolení uloženy,

- c) 500 000 Kč uloží finanční úřad uvedený v § 46 odst. 1 písm. c) právnické osobě, která bez povolení provozuje loterii, tombolu nebo jinou podobnou hru, které by bylo oprávněno vydat ministerstvo, nebo ji provozuje v rozporu s tímto zákonem, herním plánem nebo s podmínkami, které jí byly v povolení uloženy, popřípadě použije výtku z těchto her k jinému než stanovenému účelu,
- d) 50 000 Kč uloží orgán státního dozoru právnické osobě, která porušila povinnosti uvedené v § 47 odst. 2,
- e) 5000 Kč uloží orgán státního dozoru tomu, kdo ztratí oprávnění vydané podle § 24. Při nesplnění povinnosti oznámit včas ztrátu se pokuta stanoví v maximální výši,
- f) 50 000 Kč uloží orgán státního dozoru fyzické osobě, která je k provozovateli v pracovněprávním, členském nebo obdobném poměru, a účastníku kursových sázek a sázkových her v kasinu, pokud jednali v rozporu s tímto zákonem nebo povolením k provozování nebo herním plánem,
- g) 50 000 Kč uloží orgán státního dozoru osobě, která je v povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry uvedena jako osoba odpovědná za dodržování zákazu hry osob mladších 18 let v případě prvního prokazatelného porušení tohoto zákazu,
- h) 500 000 Kč uloží orgán státního dozoru osobě, která je v povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry uvedena jako osoba odpovědná za dodržování zákazu hry osob mladších 18 let v případě druhého prokazatelného časově odlišného porušení tohoto zákazu.

(2) Okresní úřad, který obci vydal podle § 6 odst. 1 písm. b) povolení k provozování tomboly nebo věcné loterie nebo jí vydal podle § 18 odst. 1 písm. b) povolení k provozování výherních hracích přístrojů, je oprávněn uložit obci pokutu za podmínek a ve výši podle odstavce 1 písm. a). Bylo-li vydáno podle § 6 odst. 1 písm. c) povolení v případě, kdy tombolu nebo věcnou loterii provozuje stát zastoupený okresním úřadem, je oprávněn uložit pokutu za podmínek a ve výši podle odstavce 1 písm. b) místně příslušný finanční úřad.

(3) Pokutu do výše 150 000 Kč lze uložit i fyzické osobě, pokud provozuje loterii nebo jinou podobnou hru. Jde-li o provozování výherního hracího přístroje na českou měnu, uloží pokutu obec, v jejímž územním obvodu byl přístroj provozován. V ostatních případech

uloží pokutu finanční úřad uvedený v § 46 odst. 1 písm. c).

(4) Pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy se orgán oprávněný k uložení pokuty o porušení povinností nebo ztrátě oprávnění dověděl, nejpozději však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti nebo ztrátě oprávnění došlo.

(5) Pokuta je splatná do jednoho měsíce ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci.

(6) Pokuty uložené obcemi jsou příjmem rozpočtu obce, která pokutu uložila. Pokuty uložené okresními úřady jsou příjmem rozpočtu okresního úřadu. Pokuty uložené finančními úřady jsou příjmem státního rozpočtu České republiky. Pokuty vybírá a vymáhá orgán, který je uložil.

(7) Obec, která vydala povolení k provozování loterie, tomboly nebo výherního hracího přístroje a toto povolení podle § 43 zrušila, může rozhodnout, že po splnění daňových a jiných finančních povinností provozovatele vůči státu bude výtěžek odveden do rozpočtu této obce. Stejně může postupovat i v případě, že provozovatel provozoval loterii nebo jinou podobnou hru bez povolení a obec byla toto povolení oprávněna vydat.

(8) Finanční úřad může rozhodnout, že výnos loterie nebo jiné podobné hry provozované v jeho územním obvodu bez povolení, které by bylo oprávněno vydat ministerstvo, bude odveden do státního rozpočtu České republiky.

(9) Ministerstvo, které vydalo povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry a toto povolení podle § 43 zruší, může rozhodnout, že výtěžek z těchto her bude odveden do státního rozpočtu České republiky.

65. § 49 se vypouští.

66. § 50 odst. 1 zní:

„(1) Ministerstvo může právním předpisem zvýšit

nejvyšší vsazenou částku na jednu hru a nejvyšší výhru v jedné hře podle § 17 odst. 4, nejvyšší hodinovou prohru podle § 17 odst. 6 a upravit náležitosti známky uvedené v § 18 odst. 6.“

67. V § 50 se za odstavce 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Ministerstvo stanoví právním předpisem podrobnosti a bližší podmínky pro monitorování a uchovávání záznamů podle § 37.“

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

68. V § 50 nově označeném odstavci 3 se slovo „páté“ nahrazuje slovem „čtvrté“.

69. § 50 se doplňuje novým odstavcem 4, který zní:

„(4) Obec může stanovit obecně závaznou vyhláškou vydanou v samostatné působnosti, že výherní hrací přístroje mohou být provozovány pouze na místech a v čase vyhláškou určených, nebo stanovit, na kterých veřejně přístupných místech v obci je provozování výherních hracích přístrojů zakázáno.“

70. Zkratka „Kčs“ se ve všech ustanoveních zákona nahrazuje zkratkou „Kč“.

Čl. II

Zákon České národní rady č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění zákona České národní rady č. 10/1993 Sb., zákona č. 72/1994 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 273/1994 Sb., zákona č. 36/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 301/1995 Sb., zákona č. 151/1997 Sb. a zákona č. 305/1997 Sb., se mění takto:

Příloha k zákonu České národní rady č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 273/1994 Sb., zákona č. 36/1995 Sb., zákona č. 301/1995 Sb. a zákona č. 305/1997 Sb., „Sazebník správních poplatků“ se mění a doplňuje takto:

1. Položka 20 se doplňuje písmenem g), které zní:

„g) Povolení spotřebitelské soutěže

10 %,
nejméně
Kč 200,-
nejvýše
Kč 10 mil.“

2. V položce 20 se poznámky doplňují bodem 4, který zní:

„4. Základem poplatku podle písmena g) této položky je výše výher.“

Čl. III

Zákon České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., zákona č. 96/1993 Sb., zákona č. 157/1993 Sb., zákona č. 196/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 114/1994 Sb., zákona č. 259/1994 Sb., zákona č. 32/1995 Sb., zákona č. 87/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 248/1995 Sb., zákona č. 316/1996 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 210/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb. a zákona č. 111/1998 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odst. 1 písm. f) se slova „, z reklamní soutěže, z reklamního slosování“ vypouštějí.

2. V § 36 odst. 2 písm. b) bodu 2 se slova „z cen a z výher z reklamních soutěží a reklamního slosování [§ 10 odst. 1 písm. h)],“ vypouštějí.

Čl. IV

Zákon České národní rady č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění zákona České národní rady č. 184/1991 Sb., zákona České národní rady č. 338/1992 Sb., zákona č. 48/1994 Sb. a zákona č. 305/1997 Sb., se mění takto:

§ 10a odst. 3 zní:

„(3) Sazba poplatku za každý výherní hrací přístroj na tři měsíce činí od 1000 Kč do 5000 Kč.“

Čl. V

Přechodná ustanovení

1. Povolení k provozování loterií a jiných podobných her platná k 31. srpnu 1998 zůstávají v platnosti do 31. prosince 1998. Dosavadní provozovatelé mohou však požádat příslušný orgán o vydání povolení podle tohoto zákona s tím, že ustanovení § 4b odst. 1 splní do 31. prosince 1999. To neplatí pro povolení k provozování výherních hracích přístrojů, která se vydávají nejdéle na dobu jednoho kalendářního roku. Pokud žádosti o vydání povolení k provozování výherních hracích přístrojů byly podány příslušnému orgánu přede dnem účinnosti tohoto zákona, postupuje se v řízení o těchto žádostech podle dosavadních předpisů.

2. Osvědčení o provozuschopnosti výherního hracího přístroje vydaná pověřenou autorizovanou osobou před účinností tohoto zákona zůstávají v platnosti do 31. prosince 1999, pokud platnost vyznačená v osvědčení nekončí před tímto datem.

3. Pokud se v jiných právních předpisech užívá pojmu hrací přístroj, rozumí se tím výherní hrací přístroj podle zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů.

Čl. VI

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se § 1 odst. 1 až 5 vyhlášky Ministerstva financí č. 223/1993 Sb., o hracích přístrojích.

Čl. VII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. září 1998 s výjimkou § 4 odst. 6 až 8, § 4b odst. 1 a § 17 odst. 8, které nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1999.

Zeman v. r.

Tošovský v. r.

150

USNESENÍ

Poslanecké sněmovny

ze dne 18. června 1998

Poslanecká sněmovna setrvává na zákonu, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 70/1994 Sb., a o změně a doplnění dalších zákonů, přijatém Parlamentem dne 12. května 1998 a vráceném prezidentem republiky dne 25. května 1998.

Zeman v. r.

151

PŘEDSEDA POSLANECKÉ SNĚMOVNY

vyhlašuje

úplné znění zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem č. 60/1998 Sb.

ZÁKON

**o pojišťování a financování vývozu se státní podporou
a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu,
ve znění pozdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

POJIŠŤOVÁNÍ A FINANCOVÁNÍ VÝVOZU SE
STÁTNÍ PODPOROU

§ 1

Předmět úpravy

Zákon upravuje státní podporu

a) pojištění vývozních úvěrových rizik, jímž se rozumí pojištění:

1. krátkodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik, nebo
2. dlouhodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik, nebo nezaplacení v důsledku tržně nezajistitelných komerčních rizik, nebo
3. investic českých právnických osob v zahraničí proti riziku zamezení převodu výnosu z investice, vyvlastnění nebo politicky motivovaného násilného poškození, nebo
4. vývozců proti ztrátám spojeným s přípravou a realizací obchodních činností, nebo
5. úvěrů poskytnutých výrobcí nebo vývozci na financování výroby určené pro vývoz proti riziku nesplacení úvěru v důsledku neschopnosti výrobce nebo vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu, nebo
6. bankovních záruk nebo jiných služeb poskyt-

nutých bankou vývozce zahraniční osobě za vývozce proti riziku nesplnění smluvních závazků vývozce ze smlouvy o vývozu, nebo

7. rizik kurzové ztráty české koruny vůči cizím měnám vzniklé v případě pojistného plnění v důsledku rozdílu kurzu platného při sjednání pojistné smlouvy a kurzu platného při výplatě pojistného plnění,

b) financování vývozu formou

1. financování vývozních úvěrů a poskytování finančních služeb s vývozem souvisejících za podmínek zvýhodněných oproti tržním podmínkám, zejména z hlediska doby splatnosti závazků dlužníka nebo závazků vývozce nebo výrobce a z hlediska výše úrokových sazeb (dále jen „zvýhodněné financování“), nebo
2. dotování části úrokových rozdílů vzniklých vývozcům z nižších úrokových výnosů jimi poskytovaných vývozních dodavatelských úvěrů se splatností delší než 2 roky ve srovnání s úrokovými náklady vývozců spojenými s financováním těchto úvěrů (dále jen „úhrada úrokových rozdílů“).

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) vývozcem fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem¹⁾ a uskutečňuje vývoz,
- b) výrobcem fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem¹⁾ a která vyrábí nebo

¹⁾ § 2 odst. 2 obchodního zákoníku.

- poskytuje služby nebo která zajišťuje výrobu zboží nebo poskytování služeb určených pro vývoz,
- c) bankou výrobce banka, která poskytuje výrobci úvěr související s výrobou zboží nebo s poskytováním služeb určených pro vývoz,
 - d) bankou vývozce banka, která poskytuje vývozci nebo zahraniční osobě úvěr související s vývozem,
 - e) vývozním úvěrem finanční prostředky poskytnuté fyzické osobě s trvalým pobytem nebo právnické osobě se sídlem mimo území České republiky (dále jen „zahraniční osoba“) na základě smlouvy nebo vývozní dodavatelský úvěr,
 - f) smlouvou o vývozu smlouva mezi vývozcem a dovozcem,
 - g) investicí v zahraničí finanční prostředky nebo jiné penězi ocenitelné hodnoty nebo majetková práva vynaložená právnickou osobou, která je podnikatelem^{1a)} se sídlem na území České republiky, za účelem založení nebo získání nebo rozšíření majetkové účasti na podnikání mimo území České republiky, a to na dobu nejméně 3 let,
 - h) teritoriálním rizikem riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru z důvodu mimořádných a nahodilých událostí v zemi, do níž je vyváženo, nebo v zemi, z níž má být úhrada pohledávky provedena, anebo ve třetí zemi,
 - i) komerčním rizikem riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru zahraniční osobou z důvodu její platební neschopnosti nebo platební nevěře,
 - j) hostitelským státem území cizího státu, do kterého směřuje investice v zahraničí, která má být předmětem pojištění, respektive zvýhodněného financování,
 - k) finančními službami souvisejícími s vývozem činnosti vykonávané Českou exportní bankou, a. s., (dále jen „exportní banka“) na základě povolení dle zvláštního zákona,^{1a)} které souvisejí s vývozem,
 - l) finančními zdroji finanční prostředky získané zejména prodejem dluhopisů a na základě smluv o úvěru,
 - m) finančními trhy domácí a zahraniční peněžní a kapitálové trhy,
 - n) kapitálovými trhy domácí a zahraniční trhy se splatností poskytovaných finančních zdrojů delších než 1 rok,
 - o) ostatními operacemi operace související se získáním finančních zdrojů k zabezpečení likvidity exportní banky, včetně zajišťovacích operací,
 - p) zajišťovacími operacemi operace směřující k omezení kurzových a úrokových rizik,
 - r) mezibankovními platbami převod peněžních prostředků mezi bankami,
 - s) vývozním dodavatelským úvěrem vývozcem smluvně poskytnutý časový odstup mezi splněním závazku vývozce a povinností dovozce zaplatit vývozci za jeho plnění,
 - t) tržně nezajistitelnými komerčními riziky komerční rizika, která nelze zajistit na trhu soukromého komerčního úvěrového zajištění za podmínek běžných na mezinárodních trzích,
 - u) pojistnou angažovaností souhrn hodnot pojištěných úvěrů z uzavřených pojistných smluv v nominální výši včetně úroků a smluvních poplatků, snížený o řádně uhrazené splátky těchto úvěrů a hodnot smluv o příslibu pojištění ve výši 50 % jejich nominální hodnoty,
 - v) pozitivním ohodnocením přijatelnosti dosažení investičního stupně pro získávání dlouhodobých finančních zdrojů,
 - x) specializovanou institucí zahraniční osoba, která v souladu se svým oprávněním ohodnotí důvěryhodnost banky vývozce a banky výrobce,
 - y) vývozem dodání zboží nebo poskytnutí služeb dovozci podle smlouvy o vývozu za účelem užití mimo území České republiky,
 - z) dovozcem zahraniční osoba, která uskutečňuje dovoz z České republiky.

§ 3

Podmínky pojištění vývozních úvěrových rizik, poskytnutí zvýhodněného financování a úhrady úrokových rozdílů

(1) Podmínkou pojištění vývozních úvěrových rizik, poskytnutí zvýhodněného financování a úhrady úrokových rozdílů je, že podíl hodnoty vývozu vytvořené v České republice bude tvořit nejméně 60 % hodnoty vývozu. Způsob prokázání podílu hodnoty vývozu stanoví Ministerstvo financí právním předpisem. Hodnota vývozu je cena sjednaná mezi vývozcem a dovozcem.

(2) Při pojišťování vývozních úvěrových rizik podle § 1 písm. a) a zvýhodněném financování podle § 1 písm. b) bodu 1 se posuzuje hledisko rizika návratnosti vývozního úvěru s ohledem na platební schopnost zahraniční osoby v postavení dlužníka a země, ze které má být úhrada pohledávky provedena nebo do níž má směřovat investice v zahraničí; u úvěrů poskytovaných vývozcí, výrobci, bance vývozce nebo bance výrobce se posuzuje hledisko rizik návratnosti, zejména platební schopnosti banky vývozce, banky výrobce

^{1a)} Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

a schopnosti vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu.

(3) Poskytnutí zvýhodněného financování a úhrada úrokových rozdílů jsou podmíněny pojištěním vývozních úvěrových rizik pojistitelných Exportní garanční a pojišťovací společností, a. s., (dále jen „exportní pojišťovna“) podle § 1 písm. a). Na rizika spojená se zvýhodněným financováním, na která se nevztahuje pojištění vývozních úvěrových rizik podle tohoto zákona, poskytuje vývozce, banka vývozce, výrobce a banka výrobce zajištění přímo exportní bance, s výjimkou uvedenou v § 8 odst. 5.

§ 4

Pojištění vývozních úvěrových rizik

(1) Provozováním pojištění vývozních úvěrových rizik se pověřuje exportní pojišťovna. Podmínkou k provozování pojištění vývozních úvěrových rizik je, že jediným akcionářem exportní pojišťovny je stát, který svá akcionářská práva vykonává prostřednictvím ústředních orgánů státní správy.^{2a)} Ústřední orgány státní správy vykonávající akcionářská práva státu pověřují výkonem funkce v představenstvu a dozorčí radě exportní pojišťovny nejméně dvě třetiny členů těchto orgánů. Pokud tento zákon nestanoví jinak, vztahují se na exportní pojišťovnu ustanovení zvláštního zákona.³⁾ Stanovy exportní pojišťovny musí obsahovat mimo náležitosti uvedené ve zvláštním zákoně⁴⁾ zákaz udělovat zaměstnancům souhlas k podnikatelské či jiné formě výdělečné činnosti shodné s podnikatelskou činností exportní pojišťovny.

(2) Exportní pojišťovna nesmí zakládat ani zřizovat právnické osoby, s výjimkou exportní banky, ani se na jejich založení či zřízení podílet nebo v nich získávat majetkové podíly s výjimkou dočasného nabývání podílů na jmění dlužníka s cílem zajištění vymáhatelnosti pohledávek vůči dlužníkovi. Dočasné nabývání podílů podléhá souhlasu Ministerstva financí.

(3) Fondy⁵⁾ pro pojišťování vývozních úvěrových rizik jsou tvořeny příděly z rozdělení zisku exportní pojišťovny a dotacemi ze státního rozpočtu určenými na tvorbu těchto fondů. Dotace ze státního rozpočtu jsou poskytovány v závislosti na vývoji pojistné angažovanosti a stávají se trvalou součástí těchto fondů. Rezervy jsou tvořeny v souladu se zvláštními předpi-

sy.^{5a)} S těmito fondy a rezervami hospodaří exportní pojišťovna odděleně od ostatních rezerv a fondů.

(4) Při pojištění vývozních úvěrových rizik postupuje exportní pojišťovna podle tohoto zákona a všeobecných pojistných podmínek schválených Ministerstvem financí; přitom je povinna hospodárně využívat rozpočtové dotace a záruky.

(5) Exportní pojišťovna nesmí přijmout k pojištění vývozní úvěrová rizika přesahující její pojistnou kapacitu. Pojistnou kapacitou se rozumí horní limit pojistné angažovanosti z uzavřených pojistných smluv a smluv o příslibu pojištění, jimiž se na období do konce daného kalendářního roku může exportní pojišťovna smluvně vázat. Ve státním rozpočtu na daný rok se stanoví výše pojistné kapacity exportní pojišťovny a rovněž výše dotace ze zdrojů státního rozpočtu pro doplnění pojistných fondů. Způsob výpočtu pojistné kapacity stanoví Ministerstvo financí právním předpisem, přičemž vychází ze souhrnu hodnot vývozních úvěrových rizik obsažených v platných a rozpracovaných pojistných smlouvách a smlouvách o příslibu pojištění, předpokládaného doplnění pojistných fondů z rozdělení zisku, ze změn technických rezerv exportní pojišťovny a z rozdělení platných a rozpracovaných pojistných smluv a smluv o příslibu pojištění podle míry rizikovosti.

(6) Exportní pojišťovna může pojistit jednotlivá vývozní úvěrová rizika až do výše 20 % pojistné kapacity stanovené pro rok, kdy je na toto riziko sjednáno pojištění. Se souhlasem ministra financí a ministra průmyslu a obchodu je exportní pojišťovna oprávněna pojistit jednotlivé vývozní úvěrové riziko až do výše 40 % pojistné kapacity. Jednotlivá úvěrová rizika přesahující 40 % pojistné kapacity může exportní pojišťovna pojistit se souhlasem vlády.

(7) Ministerstvo financí stanoví právním předpisem způsob tvorby fondů uvedených v odstavci 3, poměr mezi výší rezerv a fondů uvedených v odstavci 3 a objemem pojistné angažovanosti a podíl exportní pojišťovny na pojistném plnění s využitím těchto rezerv a fondů.

(8) Exportní pojišťovna podává pololetně Poslanecké sněmovně informaci o pojišťování vývozních úvěrových rizik. Tato informace obsahuje zejména

a) údaje o exportní pojišťovně, především o výši je-

^{2a)} Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, ve znění zákona č. 320/1993 Sb.

⁴⁾ Část druhá hlava I díly I a V obchodního zákoníku.

⁵⁾ § 14 zákona č. 185/1991 Sb., ve znění zákona č. 320/1993 Sb.

^{5a)} Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 52/1994 Sb., kterou se stanoví tvorba, použití a způsob umístění technických rezerv pojišťovny.

jího základního jmění, změnách ve složení ústředních orgánů, které vykonávají akcionářská práva, změnách ve složení představenstva a dozorčí rady, a dále bilanci pojišťovny,

- b) údaje o provozování pojištění vývozních úvěrových rizik, především rozbor tohoto pojištění včetně teritoriální a odvětvové struktury, užití prostředků státního rozpočtu, dále údaje o vztahu mezi poptávkou po tomto pojištění a pojistnou kapacitou exportní pojišťovny, jakož i údaje o předpokládaném vývoji tohoto pojištění.

§ 5

Náležitosti žádosti

(1) Žádost o pojištění vývozních úvěrových rizik spojených s jednotlivým vývozem předkládá vývozce nebo banka vývozce (dále jen „žadatel“) exportní pojišťovně.

(2) V žádosti podle odstavce 1 je žadatel povinen uvést:

- a) své identifikační údaje,⁶⁾
- b) výši svého čistého obchodního jmění a případnou účast zahraničních osob na jeho podnikání,
- c) charakteristiku předmětu vývozu a jeho objem, předpokládaný podíl hodnoty vývozu, která bude vytvořena v České republice, předpokládaný rozsah vývozního úvěru, platební podmínky a časové rozložení čerpání a splácení poskytovaného úvěru,
- d) údaje o zahraniční osobě, které je vývozní úvěr poskytován, zejména identifikační údaje⁶⁾ a údaje o její ekonomické situaci a platební morálce.

(3) Na základě předložené žádosti exportní pojišťovna může se žadatelem uzavřít pojistnou smlouvu,⁷⁾ a nebyla-li smlouva o vývozu dosud sjednána, smlouvu o příslibu pojištění.⁸⁾

(4) Na pojištění vývozních úvěrových rizik není právní nárok.

§ 6

Zvýhodněné financování a úhrada úrokových rozdílů

(1) Provozováním zvýhodněného financování se pověřuje exportní banka. Podmínkou k provozování zvýhodněného financování je, že akcie exportní banky jsou nejmeně ze dvou třetin ve vlastnictví státu a ve

zbývajících částí ve vlastnictví exportní pojišťovny. Stát vykonává svá akcionářská práva prostřednictvím příslušných ústředních orgánů státní správy.^{2a)} Ústřední orgány státní správy vykonávající akcionářská práva státu pověřují výkonem funkce v představenstvu a v dozorčí radě exportní banky nejmeně dvě třetiny členů těchto orgánů. Pokud tento zákon nestanoví jinak, vztahují se na exportní banku ustanovení zvláštních zákonů.⁹⁾ Stanovy exportní banky musí obsahovat mimo náležitosti uvedené ve zvláštním zákoně⁴⁾

a) ustanovení o přednostním použití zisku pro doplnění fondů k zabezpečení činnosti exportní banky,

b) zákaz udělovat zaměstnancům souhlas k podnikatelské či jiné formě výdělečné činnosti shodné s podnikatelskou činností exportní banky.

(2) Posláním exportní banky je provozování zvýhodněného financování a provádění souvisejících činností v souladu s povolením vydaným podle zvláštního zákona¹⁰⁾ Exportní banka provozuje zvýhodněné financování poskytováním úvěrů bance vývozce (dále jen „refinanční úvěry“), poskytováním úvěrů přímo vývozci, výrobcí nebo zahraniční osobě (dále jen „přímé úvěry“), poskytováním úvěrů bance výrobce a poskytováním finančních služeb s vývozem souvisejících, a to zejména ve formě úvěrů poskytovaných exportní bankou za účelem financování výroby pro vývoz a financování vývozu, a záruk za závazky vývozce, výrobce, banky vývozce a banky výrobce. Exportní banka provozuje zvýhodněné financování za podmínek běžných na mezinárodních trzích pro státem podporované vývozní úvěry a pro finanční služby s vývozem související. Způsoby provozování zvýhodněného financování stanoví Ministerstvo financí právním předpisem; při vydání právního předpisu Ministerstvo financí vychází z potřeb účelného vynakládání prostředků. Zdroje pro zvýhodněné financování získává exportní banka na finančních trzích.

(3) Exportní banka nesmí zakládat ani zřizovat právnické osoby ani se na jejich založení či zřízení podílet nebo v nich získávat majetkové podíly, s výjimkou právnických osob, jejichž předmětem činnosti je poskytování a převod mezibankovních plateb a přenos informací, a majetkových podílů v právnických osobách, které exportní banka dočasně získá a drží maximálně do 1 roku od jejich nabytí v souvislosti s uplatněním zajištění sjednaného podle § 8 odst. 5. K dočas-

⁶⁾ § 28 odst. 1 písm. a) až e) obchodního zákoníku.

⁷⁾ § 788 a násl. občanského zákoníku.

⁸⁾ § 289 a násl. obchodního zákoníku.

⁹⁾ Zákon č. 21/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 60/1993 Sb.

¹⁰⁾ Zákon č. 21/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

němu získávání majetkových podílů je třeba souhlasu Ministerstva financí.

(4) Úhrada úrokových rozdílů je vývozci poskytována Ministerstvem financí prostřednictvím exportní banky.

(5) Žádost o úhradu úrokových rozdílů spojených s jednotlivým vývozem předkládá vývozce Ministerstvu financí prostřednictvím exportní banky, která dále postupuje způsobem stanoveným podle odstavce 9.

(6) V žádosti je vývozce povinen uvést

- a) své identifikační údaje,⁶⁾
- b) případnou účast zahraničních osob na jeho podnikání,
- c) charakteristiku předmětu vývozu a jeho objem,
- d) podíl hodnoty vývozu vytvořené v České republice,
- e) platební podmínky a časové rozložení splácení úvěru poskytnutého bankou vývozce,
- f) platební podmínky uvedené ve smlouvě o vývozu,
- g) údaje o zahraniční osobě, které je vývozní dodavatelský úvěr poskytován, zejména identifikační údaje,⁶⁾
- h) požadovanou výši úhrady úrokových rozdílů,
- i) další údaje nutné k posouzení poskytnutí úhrady úrokových rozdílů.

(7) Se žádostí o úhradu úrokových rozdílů předkládá vývozce

- a) pojistnou smlouvu podle § 5 odst. 3,
- b) potvrzení banky o poskytnutí úvěru na jednotlivý vývoz,
- c) prohlášení, že na příslušný vývoz nebylo poskytnuto zvýhodněné financování ani o něj zažádáno.

(8) Výše úhrady úrokových rozdílů vývozci činí maximálně 50 % úrokových rozdílů uvedených v § 1 písm. b) bodu 2. Při stanovení výše úhrady úrokového rozdílů vývozci se vychází z celkové výše úhrad úrokových rozdílů poskytovaných vývozci v příslušném kalendářním roce státním rozpočtem a podílu účasti státního rozpočtu na úhradách úrokových rozdílů. V případě poskytnutí úhrady úrokových rozdílů vývozci v 1 kalendářním roce bude úhrada ve stejné procentní výši poskytována po celou dobu trvání vývozního dodavatelského úvěru.

(9) Podmínky a stanovení výše úhrady úrokových rozdílů, jakož i postup exportní banky při poskytování úhrad úrokových rozdílů stanoví Ministerstvo financí právním předpisem.

(10) Na žádost Ministerstva financí nebo exportní banky je vývozce povinen doložit správnost údajů uvedených v žádosti o úhradu úrokových rozdílů podle § 6 odst. 5.

(11) Na úhradu úrokových rozdílů není právní nárok.

(12) Ztráty exportní banky, které vyplývají z provozování zvýhodněného financování, jsou dotovány ze státního rozpočtu. Ztráty jsou tvořeny rozdíly mezi zúčtovacími úrokovými náklady na získání finančních zdrojů pro zvýhodněné financování a zúčtovacími úrokovými výnosy spojenými s poskytováním zvýhodněného financování a s dočasným využitím těchto zdrojů, poplatky písemně sjednanými mezi věřitelem a exportní bankou spojenými se získáváním těchto finančních zdrojů, náklady na tvorbu rezerv a opravných položek na základě zvláštního zákona,^{5a)} rozdíly mezi náklady a výnosy z operací s finančními deriváty, rozdíly měnových kurzů a ostatními náklady, které byly exportní bankou prokazatelně vynaloženy při získání finančních zdrojů. Žádost o dotování ztrát předkládá exportní banka Ministerstvu financí. Podrobnosti stanovení ztrát, způsob předkládání žádosti o dotování ztrát a způsob jejich dotování stanoví Ministerstvo financí právním předpisem.

(13) Exportní banka nepřijímá vklady od fyzických osob s výjimkou vkladů od výrobců a vývozců.

(14) Pravidla obezřetného podnikání pro exportní banku stanoví Česká národní banka¹¹⁾ v dohodě s Ministerstvem financí.

(15) Při zvýhodněném financování postupuje exportní banka podle všeobecných obchodních podmínek, které musí minimálně obsahovat úpravu působnosti banky vývozce a banky výrobce obstarávat si dlouhodobé finanční zdroje na mezinárodních finančních trzích. Upravují-li poskytování refinančních úvěrů a úvěrů bance výrobce, musí všeobecné obchodní podmínky zároveň obsahovat maximální výši úrokové přírážky bank vývozců a bank výrobců k úrokovým nákladům, za které získaly refinanční úvěry a úvěry od exportní banky.

(16) Všeobecné obchodní podmínky podle odstavce 15 schvaluje Ministerstvo financí v dohodě s Českou národní bankou.

(17) Exportní banka podává pololetně Poslanecké sněmovně informaci o zvýhodněném financování. Tato informace obsahuje zejména

- a) údaje o exportní bance, především o výši jejího základního jmění, změnách ve složení ústředních orgánů, které vykonávají akcionářská práva, změ-

¹¹⁾ § 24 zákona č. 6/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

nách ve složení představenstva a dozorčí rady, a dále bilanci exportní banky,

- b) údaje o provozování zvýhodněného financování, především rozbor tohoto financování včetně teritoriální a odvětvové struktury, užití prostředků státního rozpočtu, dále údaje o vztahu mezi poptávkou po zvýhodněném financování a možnostmi exportní banky tuto poptávku uspokojit, jakož i údaje o předpokládaném vývoji zvýhodněného financování.

(18) Státní kontrolu nad zvýhodněným financováním provádí Ministerstvo financí podle zvláštního zákona.¹²⁾ Výkon státní kontroly spočívá v kontrole dodržování ustanovení tohoto zákona v oblasti čerpání a používání prostředků ze státního rozpočtu při poskytování zvýhodněného financování. Orgán státní kontroly má právo zúčastnit se jednání orgánů exportní banky při rozhodování o čerpání prostředků ze státního rozpočtu a jejich využití. Při zjištění porušení povinností, jejichž dodržování je předmětem výkonu státní kontroly, informuje orgán státní kontroly o svých zjištěních dozorčí radu exportní banky.

§ 7

Náležitosti žádosti

(1) Žádost o zvýhodněné financování spojené s jednotlivým vývozem předkládá žadatel exportní bance. Žadatelem může být banka vývozce nebo banka výrobce, zahraniční osoba, vývozce nebo výrobce. Žádost o zvýhodněné financování obsahuje náležitosti uvedené v § 5 odst. 2 doplněné o identifikační údaje⁶⁾ o bance vývozce nebo o bance výrobce, nejsou-li tyto žadateli, kterým má být poskytnuto zvýhodněné financování. Se žádostí o zvýhodněné financování předkládá žadatel exportní pojišťovně žádost o pojištění vývozních úvěrových rizik (§ 5 odst. 1) s výjimkou případů, kdy žadatelem o pojištění vývozních úvěrových rizik je exportní banka.

(2) Banka vývozce nebo banka výrobce, kterým má být poskytnuto zvýhodněné financování, jsou povinny poskytnout exportní bance údaje o svém základním jmění, bilanci a další údaje k posouzení jejich schopnosti zabezpečit návratnost poskytnutého zvýhodněného financování.

(3) Na základě předložené žádosti o zvýhodněné financování exportní banka může s bankou vývozce nebo bankou výrobce, zahraniční osobou, výrobcem nebo vývozcem uzavřít smlouvu o poskytnutí úvěru nebo o poskytnutí jiné finanční služby související s vývozem, a nebyla-li smlouva o vývozu sjednána,

smlouvu o příslibu úvěru nebo smlouvu o příslibu poskytnutí finančních služeb souvisejících s vývozem.⁸⁾

(4) Na zvýhodněné financování není právní nárok.

§ 8

(1) Stát ručí za závazky

- a) exportní pojišťovny z pojištění vývozních úvěrových rizik podle § 1 písm. a),
b) exportní banky ze splácení finančních zdrojů získaných exportní bankou a za závazky z ostatních operací exportní banky na finančních trzích.

(2) Vztahy, které vznikají mezi státem a zahraniční osobou, v jejíž prospěch je záruka podle odstavce 1 písm. b) poskytována, se řídí ustanoveními zvláštního zákona.^{12a)}

(3) Neodporuje-li to právu jiného státu, ručí stát podle odstavce 1 písm. b) bezpodmínečně a neodvolatelně. Ministerstvo financí je oprávněno potvrdit státní záruku v písemné formě.

(4) K získání finančních zdrojů exportní bankou na kapitálových trzích je třeba souhlasu Ministerstva financí, který Ministerstvo financí uděluje v dohodě s Českou národní bankou, pokud zvláštní zákon¹³⁾ nestanoví jinak.

(5) K zajištění splácení poskytnutých přímých úvěrů vývozci a výrobcí, refinančních úvěrů bance vývozce a úvěrů bance výrobce a poskytování dalších způsobů zvýhodněného financování těmto osobám sjednává exportní banka zajištění. Exportní banka není povinna sjednávat zajištění splácení refinančních úvěrů poskytovaných bance vývozce a úvěrů bance výrobce a poskytování dalších způsobů zvýhodněného financování těmto bankám, pokud banka vývozce nebo banka výrobce splňuje následující kritéria pro hodnocení její přijatelnosti jako dlužníka:

- a) pozitivní ohodnocení přijatelnosti pro získávání dlouhodobých finančních zdrojů od jedné ze specializovaných institucí, jejichž ohodnocení je uznáváno jako rozhodující na finančních trzích,
b) způsobilost obstarávat si dlouhodobé finanční zdroje na mezinárodních finančních trzích podle všeobecných obchodních podmínek uvedených v § 6 odst. 15.

(6) V případě plnění státu z poskytnuté státní záruky je povinností exportní pojišťovny a exportní banky uhradit závazky vůči státu, vzniklé z tohoto plnění postoupením pohledávek převzatých v souvis-

¹²⁾ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění zákona č. 166/1993 Sb.

^{12a)} § 11 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ § 45 a násl. zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

losti s pojištěním vývozních úvěrových rizik nebo zvýhodněným financováním Ministerstvu financí, a to v rozsahu odpovídajícím podílu státu na úhradě závazků z poskytnuté státní záruky, pokud exportní banka sjednala zajištění.

§ 9

zrušen

ČÁST DRUHÁ

**Doplnění zákona č. 166/1993 Sb.,
o Nejvyšším kontrolním úřadu,
ve znění pozdějších předpisů**

§ 10

Zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb. a zákona č. 224/1994 Sb., se doplňuje takto:

V § 3 odst. 5 se na konci vypouští tečka a připojují se tato slova: „a hospodaření Exportní garanční a pojišťovací společnosti, akciové společnosti, Praha, s prostředky poskytovanými ze státního rozpočtu k provozování pojištění vývozních úvěrových rizik, a České exportní banky, akciové společnosti, Praha, s prostředky poskytovanými ze státního rozpočtu k provozování zvýhodněného financování podle zvláštního zá-

kona, jakož i hospodaření těchto společností s prostředky, za něž převzal stát záruky.“.

ČÁST TŘETÍ

§ 11

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

* * *

Zákon č. 60/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, nabyl účinnosti dnem vyhlášení (30. března 1998).

* * *

Článek II zákona č. 60/1998 Sb. zní:

Čl. II

Pojmy Česká exportní banka, akciová společnost, Praha a Exportní garanční a pojišťovací společnost, akciová společnost, Praha, použitými v dosavadních právních předpisech, se ke dni účinnosti tohoto zákona rozumí Česká exportní banka, a. s., a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.

Zeman v. r.

152

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem České republiky

Ústavní soud rozhodl dne 27. května 1998 v plénu o návrhu skupiny poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na zrušení ustanovení § 9b až 9h zákona České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona č. 217/1997 Sb.

takto:

Návrh se zamítá

Odůvodnění

I.

Dne 9. října 1997 podala skupina 46 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky návrh na zrušení ustanovení § 9b až 9h zákona České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů. Návrhem napadená ustanovení byla do zákona České národní rady č. 284/1991 Sb. vložena zákonem č. 217/1997 Sb., jehož obsahem byla právní regulace, mimo jiné, postupu při pozemkových úpravách v územích s nedokončeným scelovacím řízením. Novelizace nabyla účinnosti dnem vyhlášení zákona č. 217/1997 Sb. ve Sbírce zákonů, tj. dnem 8. září 1997, a tím se stala součástí textu zákona České národní rady č. 284/1991 Sb.

Skupina poslanců ve svém návrhu tvrdí, že napadená ustanovení zákona jsou v rozporu s čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Konkrétně poukazují na skutečnost, že citovaná ustanovení umožňují přechod vlastnického práva bez souhlasu dosavadního vlastníka a preferují užívací vztahy (jež nepožívají ústavněprávní ochrany) před vlastnickým právem, čímž je znemožňováno jedno ze základních práv, a to právo vlastnit majetek. Navrhovatelé současně poukazují na okolnost, že přechody vlastnického práva postrádají charakter vyvlastnění podle čl. 11 odst. 4 Listiny, zejména proto, že se tak neděje ve veřejném zájmu, neboť není veřejným zájmem ukončit nedokončená scelovací řízení, a dále že napadená úprava neobsahuje poskytnutí náhrady všem účastníkům nedokončeného scelovacího řízení. Náhrada, dle dikce zákona, nebude příslušet těm, jimž okresní úřad po dohodě s katastrálním úřadem nevyhoví, a těm, v jejichž obvodě pozemkových úprav není potřebná výměra pozemků. Navíc, i tam, kde zákon náhradu připouští, je poskytována jinými osobami než těmi, v jejichž prospěch došlo k nucenému přechodu vlastnických práv. Podle stanoviska navrhovatelů, novelizací upravený nucený přechod vlastnického práva nastává ex tunc, pravděpodobně od doby, kdy vznikl návrh scelovacího plánu, popřípadě kdy účastník scelování převzal podle návrhu scelovacího plánu pozemky do náhradního užívání. Tyto aspekty ve svém souhrnu hodnotí navrhovatelé jako jiný způsob nuceného zbavení vlastnického práva, než jak stanoví čl. 11 odst. 4 Listiny.

II.

Návrh na zrušení § 9b až 9h zákona České národní rady č. 284/1991 Sb., ve znění zákona č. 217/1997 Sb., podala podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 64 odst. 1 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, skupina 46 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kteří ze svých řad pověřili zastupováním v řízení před Ústavním soudem Ing. Miroslava Tyla.

Po zjištění, že neexistují důvody ani pro odmítnutí návrhu podle § 43 zákona č. 182/1993 Sb., ani pro zastavení řízení podle § 67 téhož zákona, byl návrh v souladu s ustanovením § 69 citovaného zákona zaslán Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky a Senátu Parlamentu České republiky s výzvou k vyjádření. V rámci zajišťování dalších listinných důkazů podle § 42 odst. 2, § 48 odst. 1 a 2 a § 49 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. vyžádal Ústavní soud stanovisko dalších vybraných ústředních orgánů, a to Ministerstva zemědělství – Ústředního pozemkového úřadu a Českého úřadu katastrálního a zeměměřického, a Ministerstvo zemědělství požádal o poskytnutí všech písemných podkladů z přípravy napadeného předpisu.

III.

Vyjádření účastníka řízení

A) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Poslanecká sněmovna jako účastník řízení ve svém vyjádření podepsaném jejím předsedou Ing. Milošem Zemanem vycházela z obsahu důvodové zprávy. Zejména poukázala na to, že zákon o půdě (sc. zákon č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) se nevypořádal s dlouhodobě neřešeným chaotickým právním stavem v cca 450 katastrálních územích vzniklým v různých stadiích přerušného a nedokončeného scelovacího řízení podle scelovacího zákona č. 47/1948 Sb. a předcházejícího vládního nařízení č. 171/1940 Sb., o scelování hospodářských pozemků a o jiných úpravách pozemkové držby, a rovněž s důsledky nedokončeného přidělového řízení z pozemkových reforem. Řešení nashromážděných problémů se neobejde bez aktivního zásahu státu do majetkových vztahů v katastrech. Z obsahu zvláštní části důvodové zprávy se zdůrazňuje především poukaz na zajištění soudní ochrany práv a oprávněných zájmů dotčených vlastníků (odvolacím orgánem proti rozhodnutí o schválení návrhu pozemkových úprav je soud).

Poslanecká sněmovna potvrzuje, že vzniklé chaotické právní vztahy k pozemkům v územích s nedokončeným scelováním jsou důsledkem přerušného scelovacího řízení po únoru 1948 a v etapě, kdy náhradní pozemky i společná zařízení byla již předána a účastníky převzata do užívání, ale nebyl proveden zápis nových vlastnických vztahů v pozemkové knize. Tím byl vytvořen stav, kdy s vlastnickým právem k určenému pozemku bylo spojeno užívací právo k pozemku zcela jinému s tím, že tento užívací vztah byl účastníky považován za vlastnictví. Na základě toho se Poslanecká sněmovna domnívá, že neexistuje možnost vyřešení jednotlivého případu, aniž by došlo k zásahu do právních vztahů jiných subjektů.

Vyjádření Poslanecké sněmovny konkrétně reaguje na některé námitky navrhovatelů. K nim např. uvádí, že kritizované upřednostnění užívacího práva před vlastnickým právem není napadenou právní úpravou umožněno obecně, ale pouze ve spojitosti s řešením otázky vlastnického práva osob, jímž bylo po přidělení a převzetí jiných (náhradních) pozemků účastníky scelování znemožněno užívání vlastního pozemku, a uživatelé převzaté pozemky nepřetržitě užívali v dobré víře, že jsou vlastníky. K námitce ohledně účinnosti přechodu vlastnických práv Poslanecká sněmovna připomíná, že účinnost je spojena se dnem nabytí právní moci rozhodnutí okresního pozemkového úřadu o přechodu vlastnických práv, nejde-li o případy stanovené zákonem v § 9d.

Myšlenkové závěry vyjádření Poslanecké sněmovny se koncentrují na zhodnocení účelu právní úpravy. V tomto duchu je zdůrazňován cíl zákona v dosažení právní jistoty ve vlastnických vztazích k pozemkům v územích, kde existují nevyřešené otázky – zda se účastníci scelování podle stavu řízení stali již vlastníky náhradních pozemků či nikoliv (a to např. na základě vydržení) – a kde je třeba v současné době řešit i důsledky prováděných převodů, přechodů, výkupů i vyvlastnění pozemků za uplynulých 40 let, při nichž byli někdy za řádného vlastníka považováni jejich držitelé po scelování a někdy jejich knihovní vlastníci. Cílem zákona rozhodně není, dle Poslanecké sněmovny, vyvlastňování či jiné omezování vlastnického práva, ale naopak jeho ochrana odstraněním stavu, kdy vlastníci doposud v důsledku nedokončeného scelovacího řízení byli ve svých právech omezeni tak, že došlo ke ztrátě předmětu jejich vlastnického práva nebo ztratili možnost disponovat tímto vlastnictvím.

V závěru vyjádření vyslovuje předseda Poslanecké sněmovny stanovisko, že zákonodárny sbor jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou a právním řádem České republiky, zákon byl schválen dne 30. července 1997, byl podepsán příslušnými ústavními činiteli a řádně vyhlášen. Podle jeho názoru je na Ústavním soudu, aby v souvislosti s podaným návrhem posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

B) Senát Parlamentu České republiky

Ve vyjádření Senátu podepsaném jeho předsedou doc. JUDr. Petrem Pithartem jsou použity obsahově shodné argumenty jako ve vyjádření Poslanecké sněmovny. In concreto zdůrazňuje stanovisko Senátu myšlenku, že jedním z hlavních důvodů přijetí napadeného zákona je napravení dlouhodobě neřešeného chaotického právního stavu v cca 450 katastrálních územích vzniklých v různých stadiích přerušného a nedokončeného scelovacího řízení.

Senát se také zaměřil na námitku poslanců týkající se účinků přechodu vlastnických práv. K tomu uvádí, že tato účinnost je spojena se dnem nabytí právní moci rozhodnutí okresního pozemkového úřadu o přechodu vlastnických práv, nejde-li o případy stanovené zákonem v § 9d.

V závěru vyjádření se konstatuje, že Senát při projednávání zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou neshledal důvody, pro které by nemohl s tímto zákonem vyslovit svůj souhlas. Podle jeho stanoviska je na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

IV.

Rekapitulace vyžádaných stanovisek

A) *Ministerstvo zemědělství – Ústřední pozemkový úřad*

Ústřední pozemkový úřad konstatuje, že pozemkové úpravy v územích s nedokončeným scelováním nebylo možno před provedenou novelizací prakticky realizovat, neboť obecné zásady řízení o pozemkových úpravách předpokládají jasné vlastnické vztahy k pozemkům ve stanoveném obvodu. Teprve po účinnosti zákona č. 217/1997 Sb. mohou pozemkové úřady v řízení pokračovat právě s ohledem na možnosti, které jim přinesla právní úprava, zejména v ustanoveních § 9d až 9h.

Nejdůležitější přínos novelizace provedené zákonem č. 217/1997 Sb. spatřuje Ústřední pozemkový úřad v tom, že:

- a) stav pozemkového vlastnictví v územích, kde výsledky ze scelování byly zavedeny do evidence nemovitostí a následně převzaty do katastru nemovitostí, se stal stavem platným,
- b) v katastrálních územích, kde je stav pozemkového vlastnictví v katastru nemovitostí veden podle stavu před scelováním, je možné
 - zahrnout do pozemkových úprav i ty pozemky, které by podle obecných zásad podle § 3 odst. 2 zákona České národní rady č. 284/1991 Sb. byly z pozemkových úprav vyloučeny,
 - sestavit nároky vlastníků tím, že jsou stanovena pravidla a postup v případech uvedených v § 9d, 9e a 9f,
 - rozhodnout o schválení pozemkových úprav při dodržení stanovených pravidel i bez souhlasu vlastníků.

B) *Český úřad zeměměřický a katastrální*

V obsáhlém stanovisku Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK) je podán důkladný právní rozbor vývoje scelovacího řízení. Současně je v něm vyjádřen názor o tom, že ustanovení zákona, která umožňují, aby za pozemky, které fyzické osoby (nebo jejich předchůdci) vložily do scelovacího řízení, byla poskytnuta odpovídající náhrada v plnohodnotném neduplicitním vlastnictví k jiným pozemkům nebo finanční náhrada v penězích nemohou být v rozporu s ustanovením čl. 11 Listiny. Úprava byla vedena snahou najít optimální řešení léta neřešeného problému, když při hledání prostředků byla preferována snaha zachovat především práva nabytá v dobré víře, snaha, aby se každému, kdo vložil kdysi pozemky do scelovacího řízení, dostalo pokud možno odpovídající náhrady a aby dovršení nedokončeného scelení vedlo k obnovení jistoty vlastníků v dotčených územích.

V.

Ústavní soud, jak mu ukládá § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., nejprve zkoumal, zda zákon č. 217/1997 Sb., protiústavnost jehož ustanovení navrhovatelé namítají, byl přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

Z vyjádření Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, z těsnopisecké zprávy o schůzi Poslanecké sněmovny 12 (2. díl), 2. volební období, jakož i ze sněmovních tisků č. 139, 139/1 a 139/2 je zřejmé, že zákon č. 217/1997 Sb. navrhla vláda České republiky. Zákon byl přijat Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky podle čl. 15 odst. 1 a čl. 106 odst. 2 věta třetí Ústavy. Kvora předepsaná ustanoveními čl. 39 odst. 1 a 2 Ústavy byla dodržena. Pro usnesení Poslanecké sněmovny, v němž byl vysloven souhlas s vládním návrhem zákona, ve znění schválených pozměňovacích návrhů, se z přítomných 179 poslanců pro vyslovilo 146, proti 2.

Z vyjádření Senátu Parlamentu České republiky a ze stenozáznamu z jeho 7. schůze vyplývá, že Senát zákon schválil dne 30. července 1997, a to v hlasování, při kterém z 75 přítomných senátorek a senátorů se pro schválení návrhu zákona vyslovilo 64 senátorek, resp. senátorů a nikdo nehlasoval proti.

Ústavou předepsaný způsob přijetí zákona byl dodržen, stejně tak i jeho vydání, neboť byl podepsán předsedou Poslanecké sněmovny, prezidentem republiky a předsedou vlády (čl. 51 Ústavy) a byl vyhlášen ve Sbírce zákonů (čl. 52 Ústavy, § 2 zákona České národní rady č. 545/1992 Sb., o Sbírce zákonů České republiky) v částce 76, ročník 1997, rozeslané dne 8. září 1997. Tímto dnem nabyl zákon č. 217/1997 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona České národní rady č. 38/1993 Sb., a doplňuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, platnosti a současně i účinnosti.

Námítky skupiny poslanců se koncentrují na poukázání rozporu přijaté právní úpravy a jejího obsahu s ústavně právní ochranou základních lidských práv a svobod. Je nepochybné, že subjektivní vlastnické právo patří v demokratické společnosti do souboru práv chráněných předpisy nejvyšší právní síly. Jakékoliv zásahy do vlastnického práva, zejména omezení a odnětí, musí respektovat přísná pravidla. Proto také Listina garantuje právo každého vlastnit majetek (čl. 11 odst. 1) a připouští vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva

jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu (čl. 11 odst. 4). Navrhovatelé tvrdí, že tato ustanovení Listiny byla přijetím napadených ustanovení porušena, a to z těchto důvodů:

- a) přechody vlastnického práva [na podkladě existence návrhu scelovacího plánu – § 9b odst. 2, založení vlastnického práva osobě, která sama pozemek užívá od doby jeho převzetí ve scelování – § 9d odst. 1 písm. a), na základě rozhodnutí pozemkového úřadu – § 9e bez souhlasu vlastníků (§ 9g odst. 1)] postrádají charakter vyvlastnění, neboť se tak neděje ve veřejném zájmu, když podle navrhovatelů není veřejným zájmem ukončit nedokončená scelovací řízení,
- b) napadená ustanovení nezaručují poskytnutí náhrady všem účastníkům scelovacího řízení – náhradu neobdrží ti, jimž nevyhoví okresní úřad po dohodě s katastrálním úřadem, a dále ti, v jejichž obvodu pozemkových úprav není potřebná výměra pozemků.

Vzhledem k obsahu námitek navrhovatelů zkoumal Ústavní soud věcné důvody, které vedly k přijetí napadené právní úpravy, jakož i soulad přijaté právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky.

ad a)

Jednotlivé případy, u nichž navrhovatelé namítají nedostatek veřejného zájmu, jsou legislativně vyjádřeny takto:

§ 9b odst. 2

V katastrálním území, ve kterém nebylo dokončeno scelování a katastr nemovitostí vede vlastnictví k pozemkům v souladu s návrhem scelovacího plánu, platí, že vzniklo vlastnictví k pozemkům podle tohoto návrhu.

§ 9d odst. 1 písm. a) včetně návěti

Jsou-li v důsledku nedokončeného scelování u některých pozemků nebo jejich částí zapsány v katastru nemovitostí jako vlastníci dvě či více osob a nejde-li o spoluvlastnictví, potom je vlastníkem takového pozemku ta osoba nebo její právní nástupce, která sama pozemek nepřetržitě užívá od doby jeho převzetí ve scelování, nebo...

§ 9e

Pokud účastník scelování převzal podle návrhu scelovacího plánu do užívání za pozemky, s nimiž vstoupil do scelování a které doposud vlastní, pozemky náhradní ve vlastnictví jiných vlastníků a tyto pozemky sám nebo jeho právní nástupce dosud užívá a vlastní stavbu umístěnou na některém z těchto pozemků nebo jde o pozemek s trvalým porostem (sad, vinice aj.), popřípadě zahradu, okresní pozemkový úřad rozhodne o přechodu vlastnického práva k předmětnému pozemku na jeho uživatele.

Není nejmenších pochybností o tom, že pozemky, zejména určené k zemědělskému využívání, byly v historii lidské společnosti považovány na součást přírody a krajiny, přitom názory na vhodné uspořádání přírody a krajiny prošly určitým vývojem. Zásahy provádějící toto uspořádání byly však ve všech případech považovány za činnost prováděnou ve veřejném zájmu. Nezbytným produktem pozemkových úprav byly i zásahy do vlastnických a jiných práv k pozemkům. Principiálně se tak dělo za náhradu, a to buď náhradu věcnou (přidělením náhradního pozemku), či relutární (přiznáním adekvátní náhrady v penězích). Jde o postup obvyklý ve všech vyspělých zemích také v dnešní době, i když k němu nedochází v takovém rozsahu jako v České republice. Přitom však neexistují signály, že by v těchto případech byl takový postup klasifikován jako porušování základních lidských práv.

V tomto směru patřilo k avantgardním státům v období 19. století Německo, které bylo vzorem pro rakouské zákony o agrárních operacích (na území České republiky většinou platných až do poloviny 20. století), také v Uhrách byla věnována úpravám pozemkové držby značná pozornost již od první poloviny 19. století. K agrárním operacím bylo zařazováno především scelování (komasace) hospodářských pozemků, scelování lesů, dělení společných pozemků (agrárních společenstev) a úprava užívacích a správních práv ke společným pozemkům, jakož i očišťování lesů od cizích enkláv a vyrovnávání lesních hranic. V současné době se takové zásahy označují jako „pozemkové úpravy“.

Počátky pozemkových úprav se na území České republiky objevují již v minulém století. Nejprve byly založeny na dobrovolné směně vlastnických práv k pozemkům, neboť se nedostávalo potřebné právní úpravy. Scelování bylo považováno za úpravu pozemkové držby spočívající v tom, že vlastníci půdy odevzdali všechny své hospodářské nebo lesní pozemky určitého obvodu do společné masy, z které obdrželi jako náhradu nové pozemky, pokud možno pravidelného a účelného tvaru v počtu mnohem menším, avšak ve větší výměře jednotlivých kusů. Současné se prováděla s novým rozdělením půdy úprava zařízení potřebných pro účelné obdělávání pozemků (např. nové přístupové cesty, odvodňovací příkopy, remízy pro ochranu polní zvěře) a úprava právních poměrů s pozemkovou držbou souvisejících (např. vypořádání služebností a reálných břemen). Scelování pozemků bylo buď soukromé, nebo úřední. Soukromé scelování se provádělo vzájemnou dohodou účastníků, kteří směnnými smlouvami jednotlivé pozemky mezi sebou si vyměnili tak, aby vždy ze dvou nebo více sousedních pozemků byl utvořen jeden větší celek pro každého měnitele. Poněvadž tato akce vyžadovala

vždy souhlas stran, omezila se zpravidla jen na směny několika málo pozemků a docházelo k ní dosti zřídka. Pro rozvoj zemědělství byl její přínos proto hodnocen jako nepoměrně menší ve srovnání s úředním scelováním.

Směna vlastnických práv v rámci pozemkové úpravy je velmi náročný proces, který musí být formálně proveden v jeden okamžik na celém území pozemkové úpravy. Není totiž možné, aby jeden účastník vlastnické právo k pozemku v rámci mnohonásobné výměny vlastnických práv směnil, zatímco jiný nikoliv. Jinak by došlo k tomu, že k určitým pozemkům by mělo plné vlastnické právo současně několik vlastníků, což je vzhledem k jeho obsahu pojmově vyloučeno (nejde-li o spoluvlastnictví). Úřední scelování prováděly na základě citovaných zákonů zvláštní státní úřady správní podle řízení podrobně upraveného. Tyto tzv. agrární úřady byly zřízeny na Moravě a ve Slezsku. Jejich působnost se vztahovala na projednání a rozhodnutí o všech skutečných a právních poměrech, které při scelování nemohly zůstat v dosavadním stavu. Z působnosti agrárních úřadů byly vyňaty pouze spory o vlastnictví a držbu pozemků, věci upravené stavebními řády a předpisy o železnicích a veřejných cestách. K zahájení scelovacího řízení postačoval návrh poloviny vlastníků hospodářských pozemků (příp. také jen třetiny vlastníků). Principy citované právní úpravy byly převzaty do vládního nařízení č. 171/1940 Sb., na jehož základě bylo zahájeno scelení v převážné řadě katastrálních územích po II. světové válce, aniž bylo scelovací řízení dokončeno, čímž byl založen problém, který novelizace řeší.

Poslední právní předpis, který v předlistopadovém období upravoval postup při pozemkových úpravách na principu adekvátní náhrady za zásah do vlastnického práva k pozemku, byl zákon č. 47/1948 Sb. (tento zákon přitom zachoval možnost dokončit již zahájená scelovací řízení podle dřívějších předpisů, jestliže již v těchto věcech bylo skončeno odhadní řízení). Adekvátní náhrada přitom spočívala v přidělení náhradního pozemku nebo v peněžitém plnění. Obecně při zahájení pozemkové úpravy došlo k omezení vlastnického práva všech účastníků úpravy k pozemkům do ní zahrnutých. Rozsah tohoto omezení se s dalším průběhem měnil. Významné omezení vlastnického práva účastníků pozemkové úpravy nastalo v okamžiku, kdy jim bylo zřízeno tzv. právo zatímního užívání náhradních pozemků k pozemkům jiných vlastníků (§ 60 cit. zákona), pokud jim nebyla vyplacena peněžitá náhrada. Od zřízení práva zatímního užívání nastal stav, kdy vlastnické právo k pozemku podrobenému scelení již neumožňovalo užívat vlastněný pozemek ani požívat jeho plody, ale bylo s ním spojeno právo užívat pozemek v zatímním užívání a požívat plody tohoto pozemku. Tedy po odevzdání náhradního pozemku do zatímního užívání bylo vlastnické právo jednoho pozemku trvale spojeno s užívacím právem k pozemku zcela jinému. Přitom tento stav nebyl časově nijak omezen. Scelovací zákon však předpokládal, že jde o stav přechodný, který bude trvat pouze do doby, než bude scelovací řízení ukončeno i po formálně právní stránce a dojde ke směně vlastnických práv k pozemkům, při které se změní právo zatímního užívání na vlastnické právo při současném zániku vlastnického práva k původnímu pozemku, který byl vložen do scelovacího řízení. Scelování mělo být zakončeno závěrečným řízením, v němž měla být provedena, mimo jiné, změna, oprava a založení pozemkové knihy a pozemkového katastru jako základních nástrojů tehdejší evidence nemovitostí. Zakončení scelovacího řízení mělo být oznámeno vyhláškou v Úředním listě II.

Stát, který v době komunistického režimu nerespektoval ani zákony, jež sám přijal, postupem doby ztratil zájem na tom, aby byl dodržován postup stanovený právními předpisy, a od oznamování ukončení řízení se upustilo. Do pozemkových úprav se začal výrazně prosazovat politický podtext. Počínaje rokem 1950 se pozemkové úpravy staly nástrojem co nejrychlejší likvidace rozporu mezi zestátněnými odvětvími národního hospodářství, zejména průmyslu, a přetrvávajícím poměrně silným zemědělským sektorem. V široké míře byl využíván zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, který měl dát našemu zemědělství nový směr – nově organizovat zemědělský půdní fond a podpořit i v zemědělství rozvoj zemědělské výroby po vzoru sovětských kolchozů a sovchozů, při maximálním potlačení soukromého vlastnictví zemědělského nemovitého majetku.

Vládním nařízením č. 47/1955 Sb., o opatřeních v oboru hospodářsko-technických úprav pozemků, došlo ke zrušení scelovacího zákona, nebyla však zrušena žádná práva nabytá na jeho základě. Tato nová právní úprava však neobsahovala žádné pravidlo chování, na jehož základě by bylo možné dokončit započatá, ale dosud neukončená scelovací řízení, ani fakticky neumožňovala návrat k původnímu vlastnictví. Tím byla všechna neukončená scelovací řízení fakticky přerušena a právní vztahy k pozemkům dotčeným nedokončeným scelovacím řízením byly ponechány v tom stavu, v jakém byly. Zatímní užívání k náhradnímu pozemku se změnilo na právo náhradního užívání, jejich obsah zůstal prakticky totožný, rozdíl spočíval v tom, že právo zatímního užívání mělo trvat jen do své transformace ve vlastnické právo, náhradní užívání se ve vlastnické právo nikdy nemělo změnit. Vládní nařízení č. 47/1955 Sb., i když podle něj probíhaly hospodářsko-technické úpravy pozemků, nekalkulovalo s tím, že by v návaznosti na úpravy krajiny a změn konfigurace zemědělské půdy mělo docházet ke směně vlastnických práv. Podle něj totiž mohlo u pozemků v soukromém vlastnictví docházet jen ke směně práv užívacích.

Prováděcí předpisy (nejprve vyhláška č. 212/1955 Ú. l.) pouze prohlásily předešlé pozemkové úpravy za úpravy provedené podle vládního nařízení č. 47/1955 Sb. a stanovily, že náhradní pozemky dané do užívání se

považují za pozemky přidělené do užívání (obdobný režim postihl poživací a užívací práva), posléze (vyhláška č. 27/1958 Ú. l.) vyjádřily nedotčenost vlastnických práv k pozemkům, které byly pojaty do pozemkových úprav provedených v souladu s účelem sledovaným vládním nařízením č. 47/1955 Sb. před jeho účinností. Druhým prováděcím předpisem byl učiněn pokus o vyjádření faktu, že při pozemkových úpravách zahájených podle scelovacího zákona ke směně vlastnických práv nedošlo. Toto ustanovení však nebylo státní mocí respektováno (tento závěr platí zejména o praktikách Ministerstva zemědělství v 70. letech).

Z podaného přehledu je evidentní, že přechodný stav vyvolaný v souladu se scelovacím zákonem, kdy vlastnickému právu k určitému pozemku neodpovídalo právo požívání a užívání k pozemku ve vlastnictví, ale k pozemku náhradnímu, trvá až do současné doby. Vazba mezi vlastněným a náhradním pozemkem má prakticky věcně právní charakter, protože trvá i tehdy, když dojde ke změně vlastníka pozemku. Žádným právním předpisem nebylo právo náhradního užívání zrušeno, i po přijetí zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, zůstalo zachováno s předpokladem trvání až do schválení návrhu pozemkové úpravy.

Tento právní stav znamená, že vlastníkem pozemku, který byl podroben scelovacímu řízení později přerušnému, je osoba, která pozemek do scelovacího řízení vložila, ev. její právní nástupce (nedošlo-li k zániku vlastnického práva jiným způsobem). Vlastnické právo k tomuto pozemku je svým obsahem tzv. holým vlastnictvím. Vlastník totiž nemůže svůj pozemek užívat, nenáleží mu ani právo užívání a požívání. K vlastnictví tohoto pozemku, právě v důsledku nedokončeného scelovacího řízení, neoddělitelně náleží právo náhradního užívání pozemku jiného vlastníka, k jehož obsahu patří právo užívat náhradní pozemek a přivlastňovat si jeho plody.

V souvislosti s pokračující tzv. socializací vesnice se množily případy nerespektování vlastnického práva, důraz byl kladen na práva užívací. Stát nikdy neprovedl knihovní pořádek, ač k tomu byl zákonem č. 90/1947 Sb. i zákonem č. 47/1948 Sb. zavázán. Přestala být vedena základní evidence v pozemkových knihách, byly opuštěny tradiční principy nabývání vlastnického práva, naopak byla zaváděna jednotná evidence půdy, jejímž úkolem byl popis a zobrazení toliko užívacích vztahů, a to navíc podle faktického stavu, bez ohledu na právní titul. Ani tato evidence nezachycovala některá užívací práva, k nimž patřilo právo zatímního užívání, právo náhradního užívání, právo družstevního užívání apod.

Nápravu nepřineslo ani vytvoření nového evidenčního systému – evidence nemovitostí – v roce 1964. Původní záměr směřující vedle evidence užívacích vztahů také k zachycení vztahů vlastnických, však nebyl důsledně realizován. Např. zemědělské a lesní pozemky ve vlastnictví občanů, které užívala socialistická organizace nebo které byly v náhradním užívání, se v mapách evidence nemovitostí vůbec nezobrazovaly a neevidovaly se podle parcelních čísel. Vlastnická práva k takovým pozemkům byla evidována jen v části D listu vlastnictví vyhrazené pro poznámky, a to textem „ostatní pozemky v kat. úz. ... v užívání socialistické organizace“. Založení a vedení evidence nemovitostí bylo zvlášť obtížné v katastrálních územích, v nichž bylo v roce 1955 přerušeno scelovací řízení. Spisy ze scelovacích prací byly uloženy u různých orgánů, některé byly ztraceny, jiné nebylo možné dohledat. Důsledek vyplývající ze scelovacího zákona, že od přidělení pozemku do zatímního užívání vznikl stav trvající do směny vlastnického práva, kdy vlastnictví k jednomu pozemku bylo nerozlučně spojeno s užívacím právem k pozemku zcela jinému, s ohledem na politické poměry nebyl respektován. Střediska geodézie, pověřená vedením evidence nemovitostí, měla z katastrálních území dotčených nedokončeným scelovacím řízením ve své dokumentaci zpravidla měřické operáty zachycující stav pozemkové držby před scelením a po scelení. Za základ pozemkových map evidence nemovitostí byl při jejím zakládání zpravidla použit měřický operát zachycující již uspořádání pozemku po scelení. V případech, kdy bylo nedokončené scelovací řízení kombinováno s nedokončeným přidělovým řízením, byla situace složitější o existenci dokumentů zachycujících další možný stav pozemkové držby. Díky tomu vznikla nepřehledná situace, kdy není jisté, který z dokumentovaných vztahů pozemkové držby zobrazuje stav vlastnických práv, který zachycuje stav práva zatímního či náhradního užívání a který stav je zcela neplatný.

Na území dotčeném nedokončeným scelením docházelo v průběhu následujících decenií k mnoha dalším změnám, k přechodům i převodům vlastnického práva, k jiným dispozicím, což v mnoha případech vedlo ke vzniku duplicitních vztahů. Vyskytovaly se však odlišné právní názory na otázku, který z možných stavů pozemkové držby vyjadřuje vlastnický vztah, názory se často odlišovaly a měnily. Rozdíl mezi skutečným stavem právních vztahů a evidovanými vztahy se nadále prohlubovaly.

Zavedením nových metod při vedení katastru nemovitostí (např. digitalizace souboru písemných informací) lze odhalit duplicitu, příp. také triplicitu v listinách svědčících o vlastnickém právu různých subjektů ke stejným částem zemského povrchu. Katastrální úřady jsou vedeny snahou odstraňovat tyto nežádoucí jevy, nemají však dostatek právních prostředků k jejich řešení. Proto se mohou omezit na doporučení různým subjektům, aby sporné vlastnictví řešily buď mimosoudně (uznáním vlastnického práva), či žalobou na určení vlastnictví. Tento postup je však možný pouze v konkrétním případě, neřeší samotnou podstatu nedokončeného scelovacího řízení.

I eventuální soudní řízení v jednotlivém konkrétním případě naráží na velké praktické potíže. Pokud by rozhodnutí soudu mělo být závazné i pro jiné osoby než pro žalobce a žalovaného, bylo by nezbytné, aby účastníkem takového sporu byli všichni účastníci přerušného scelovacího řízení (nebo jejich právní nástupci), tedy všichni účastníci v minulosti probíhající mnohanásobné směny pozemků. Mnozí z nich by nepochybně mohli uplatnit námitku vydržení vlastnického práva k některým pozemkům. Rozsah takového soudního řízení by fakticky korespondoval rozsahu provádění pozemkové úpravy. Pokud by rozhodnutí soudu mělo být spravedlivé, muselo by každému, kdo vložil kdysi jakékoliv pozemky do přerušného scelovacího řízení, stanovit odpovídající náhradu.

Dochází-li proto ke konstrukci vlastnického práva ex lege (§ 9b odst. 2, § 9d odst. 1 písm. a)) nebo ke vzniku vlastnického práva v důsledku rozhodnutí správního orgánu (§ 9e), lze uvažovat o dvou důsledcích:

- Buď se tím potvrzuje již existující vlastnické právo, které dosavadní uživatel nabyt vydržením (v souladu s podmínkami vydržení, které občanský zákoník různě upravoval v jednotlivých historických obdobích), pak nelze vůbec hovořit o zásahu do vlastnického práva původního vlastníka, které již zaniklo v důsledku vydržení. Naplnění podmínek vydržení lze předpokládat ve velkém množství případů. Ústavní soud z vyjádření Zeměměřického a katastrálního inspektorátu v Brně zjistil, že nedokončené scelení se v Jihomoravském kraji (jenž lze označit za těžiště problémů s nedokončeným scelením) dotýká 179 540 vlastníků pozemků, přičemž u 173 076 je v katastru nemovitostí veden stav po scelení a u 151 372 (tj. cca 88 %) byl již tento stav tzv. překryt změnami provedenými na základě rozhodnutí o dědictví, registrace smluv či vkladem vlastnického práva. U těchto vlastníků chrání novelizace jejich právní jistotu navíc podloženou zákonnou domněnkou dobré víry (§ 11 a § 16 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů).
- Nebo dochází k zásahu do vlastnického práva jeho odnětím v návaznosti na konstruování vlastnického práva jiného subjektu k téže věci. Předchozí zjištění dokládají, že za vzniklého stavu bylo nezbytné přikročit ke komplexnímu řešení důsledků nedokončeného scelovacího řízení, a to obecně závazným pravidlem chování obsaženým v právním předpise. Tento způsob obecného řešení vznikl souběžně probíhajícími soudními spory v jednotlivých případech. Z tohoto hlediska je volba způsobu řešení, tj. regulace právním předpisem, adekvátní veřejnému zájmu. Je nepochybně ve veřejném zájmu, aby byla odstraněna nepřehlednost ve vlastnických a užívacích vztazích, napravení dlouhodobě neřešeného chaotického právního stavu v 439 katastrálních územích. Soudní řešení individuálních případů by znemožnilo, příp. značně oddálilo provedení pozemkových úprav.

Námitka navrhovatelů, že jsou napadenými ustanoveními upřednostňovány užívací vztahy před vlastnickými právy, jejichž ochrana je zakotvena v čl. 11 Listiny, čímž je znemožňováno právo vlastnit majetek, nemůže být hodnocena izolovaně. Čl. 11 odst. 1 na ústavně právní úrovni zaručuje vlastnické právo, tj. právně zabezpečuje, že každý může být vlastníkem a nikdo ve svém vlastnictví nesmí být diskriminován ve vztahu k jiným vlastníkům, jak již Ústavní soud konstatoval v usnesení ve věci sp. zn. II. ÚS 249/95. Tento princip napadená ustanovení neporušují. Čl. 11 odst. 1 totiž neobsahuje generální klauzuli omezení vlastnického práva zákonem, proto na něj navazují další odstavce reglementující taxativně možnosti omezení.

Mezi ně patří podmínky pro vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva (čl. 11 odst. 4).

Z výše formulovaných důvodů nelze přisvědčit navrhovatelům, že zásahy do vlastnického práva postrádají veřejný zájem. Naopak důsledky dlouhodobě neřešených vztahů a jejich poměrně vysoká četnost neumožňují dokončení pozemkových úprav. Přitom je nepochybně evidentní, že pozemkové úpravy jsou determinovány souborem veřejných zájmů, z nichž je dominujícím zájem na dalším rozvoji zemědělské výroby při respektování odůvodněných ekologických požadavků. K tomu lze využít také judikaturu bývalého Nejvyššího správního soudu Československé republiky. Např. v nálezu Boh. adm. č. 14224 je formulováno stanovisko, že veřejný zájem je dán, podniká-li se dílo za tím účelem, aby bylo vyhověno životním potřebám nějakého širšího celku, státního, územního, sociálního apod. V dalších nálezech bylo konstatováno, že zájem veřejný nemusí být zájmem absolutním, neboť takový veřejný zájem buď vůbec není, nebo se vyskytuje jen zcela výjimečně. Pokud by vyvlastnění mělo být podmíněno absolutní nutností, byl by tím tento institut prakticky znehodnocen a soukromý zájem vlastníků by byl neúměrně povýšen nad zájem veřejný. Míněna byla pouze nutnost relativní (Boh. adm. č. 5766 a č. 14396).

Navrhovatelé sice správně poukazují na to, že pro schválení návrhu v území, ve kterém nebylo dokončeno scelování, se nevyžaduje souhlas vlastníků půdy dotčené pozemkovou úpravou (§ 9g odst. 1). Jde však pouze o prvostupňové rozhodnutí orgánu státní správy; zákon respektuje princip soudní ochrany, když zakotvuje možnost účastníků podat proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek k soudu ve smyslu § 250l a násl. občanského soudního řádu (§ 9g odst. 2). V této souvislosti je žádoucí připomenout, že v řízení při rozhodování

o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů může soud provést důkazy nezbytné k přezkoumání napadaného rozhodnutí (§ 250q odst. 1 občanského soudního řádu).

Ústavní soud konstatuje, že pozemkové úpravy ve své většině nepředstavují vyvlastnění vlastnického práva v pravém slova smyslu, protože v podstatě jsou hromadnou dobrovolnou směnou vlastnických práv dotčených vlastníků. Nicméně pro tu skupinu vlastníků, která s prováděnými pozemkovými úpravami nesouhlasí, jsou ústavní pravidla platná pro vyvlastnění (nucené omezení vlastnického práva) krajním kritériem ochrany jejich vlastnictví.

Zákonodárce přihlédl také k tomu, že pokud by scelení bylo dokončeno podle návrhu scelovacího plánu, zatímní uživatelé by se stali „plnými“ vlastníky. Nejde proto o libovůli, ale o respektování případných důsledků přerušeno a nedokončeno procesu. V řízení před obecnými soudy byl dokonce vysloven i názor, že vlastnické právo k novým pozemkům nabývali účastníci scelení už rozhodnutím příslušného orgánu, aniž došlo k zápisu vlastnického práva do pozemkové knihy. Scelovací řízení nebylo sice formálně právně dokončeno, avšak vlastnické vztahy podle tohoto stanoviska již byly nově nastoleny (rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 15 Ca 142/94). Zvolené postupy svými důsledky, v konečné fázi, evidentně vedou k odstranění nejistoty ve vlastnických vztazích. Ústavní soud je, na rozdíl od navrhovatelů, toho názoru, že ustanovení, jejichž zrušení je navrhováno, naopak přispívají k naplnění jednoho ze základních principů právního státu – právní jistoty.

Pokud jde o hodnocení okamžiku vzniku právních účinků přechodu vlastnických práv, které navrhovatelé kladou do doby, kdy vznikl návrh scelovacího plánu, příp. kdy účastník scelování převzal podle návrhu scelovacího plánu pozemky do náhradního užívání (správně zatímního užívání), Ústavní soud se ztotožňuje se stanoviskem obou komor Parlamentu České republiky.

ad b)

Navrhovatelé dále tvrdí, že náhradu neobdrží všichni vlastníci, jimž vlastnické právo zaniklo. Pro vymezení skupiny případů založení vlastnického práva (které navrhovatelé označují za přechody) zákon formuluje, v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny, právo na náhradu.

§ 9d odst. 2

Osoby, jimž není založeno vlastnictví podle písmene a) nebo písmene b), mají právo na náhradu.

§ 9e poslední věta

Dosavadní vlastník obdrží náhradu v jiném pozemku podle druhu před zahájením scelování.

Půjde-li o případ předvídaný v § 9c odst. 2 (*Pokud z údajů scelovacího operátu, který je založen u katastrálního úřadu, vyplývá, že některý účastník scelování neobdržel náhradu za své pozemky pojaté do scelování, může okresní pozemkový úřad po projednání s katastrálním úřadem tomuto účastníkovi, popřípadě jeho dědici stanovit nárok na pozemky ve výměře odpovídající neposkytnuté náhradě, je-li potřebná výměra pozemků v obvodu pozemkových úprav k dispozici*), tvrdí navrhovatelé, že náhradu neobdrží ti, jimž okresní úřad po dohodě s katastrálním úřadem nevyhoví, a dále ti, v jejichž obvodě pozemkových úprav není potřebná výměra pozemků.

Tento případ poskytnutí náhrady za pozemek vnesený do scelování se uplatní pouze v návaznosti na založení vlastnického práva k pozemkům podle návrhu scelovacího plánu (§ 9b odst. 2). Již podle dřívějších předpisů měl každý, kdo vnesl do scelení pozemek, obdržet náhradu, a to zpravidla v jiných pozemcích, a to i podle zákona č. 47/1948 Sb., jehož § 41 odst. 1 stanovil: „Každý vlastník pozemků pojatých do scelování jest přímým účastníkem scelování a má nárok na náhradu (odstavec 4) za své dosavadní pozemky podle ceny těchto pozemků, dohodnuté přímými účastníky nebo podle jejich obecné ceny určené na podkladě posudku znalců.“, taktéž odstavec 4 téhož ustanovení zněl: „Náhrada, pokud se nevyplatí v penězích (§ 85), musí býti dána v pozemcích, které se mají rovnati jakostí, výměrou a vzdáleností pokud možno dosavadním pozemkům, přičemž je však přiblížet i k výhodě získané scelováním.“ Tedy takový vlastník se stal (v kat. územích s nedokončeným scelovacím řízením) zatímním uživatelem a jemu svědčí konstrukce vzniku vlastnického práva k pozemku odevzanému do zatímního užívání podle § 9b odst. 2. Jen výjimečně přicházela v úvahu peněžní náhrada.

Lze proto důvodně předpokládat, že případy, kdy některý účastník scelování neobdržel náhradu za své pozemky pojaté do scelování, se budou vyskytovat jen v minimálním počtu. Pro takovou situaci je zakotvení práva na náhradu v § 9c odst. 2 dostatečné. Náhrada může spočívat v nároku na pozemek (je logické, že pouze tehdy, bude-li potřebná výměra pozemků v obvodu pozemkových úprav k dispozici). Samotné stanovení podmínek pro poskytnutí náhrady na existenci vhodných pozemků není samo o sobě protiústavní – v rozporu s čl. 11 odst. 4 Listiny. Pouze tehdy, pokud by v konkrétním případě náhrada nemohla být poskytnuta, přičemž v této době nelze odhadnout, zda takový případ vůbec nastane, bylo by možné připustit, aby se účastník domáhal individuálním způsobem ochrany pro porušení jeho základního práva. Ústavní soud přitom připomíná, že

zvolenou dikci v ustanovení § 9c odst. 2 projevem slovesem „může“ není možno interpretovat jako možnost pro projev libovůle okresního pozemkového úřadu. Jestliže bude potřebná výměra pozemků v obvodu pozemkových úprav k dispozici, okresní pozemkový úřad nárok na náhradu v pozemcích stanovit musí. K přijetí tohoto stanoviska vede systémový přístup k interpretaci použitého slova „může“, který překonává výsledky izolovaného sémantického rozboru. Tehdy, kdy ustanovení zákona zakládá pro účastníky nějaké právo (zde právo na věcnou náhradu), nesmí příslušný orgán ochranu tohoto práva odeprít a musí ji přiznat, jestliže jsou splněny všechny předpoklady stanovené v hypotéze právní normy, i když zákonodárce použil nepřilís přesného vyjádření, mluvě jen o možnosti. Konečně je třeba vzít v úvahu možnost přímé aplikace čl. 11 odst. 4 Listiny, který náhradu jednoznačně předpokládá (věcnou či relutární). Ustanovením § 9c odst. 2 s použitou dikcí „může“ dává zákonodárce nejavo, že preferuje (jsou-li pro to dány podmínky) náhradu věcnou.

Námítka navrhovatelů, že náhrady nebudou poskytnuty těmi, kteří nuceným přechodem vlastnických práv tato práva nabudou, je z ústavněprávního pohledu bezvýznamná. Listina chrání subjektivní vlastnické právo pro případ jeho omezení právem na náhradu. Není přitom rozhodné, kdo náhradu poskytne. V posuzovaném případě, dle názoru Ústavního soudu, aby náhradu poskytl stát, neboť je zřejmé, že v minulosti svojí nečinností způsobil popsany chaotický stav, takže se nemůže vyhnout jeho důsledkům.

Ze všech výše uvedených důvodů Ústavní soud návrh na zrušení ustanovení § 9b až 9h zákona České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona č. 217/1997 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona České národní rady č. 38/1993 Sb., a doplňuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zamítl.

Předseda Ústavního soudu:

v z. JUDr. Holeček v. r.
místopředseda

Práva na uvedení odlišného stanoviska k nálezu v protokolu o jednání a na jeho připojení k rozhodnutí s uvedením svého jména podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, využil soudce JUDr. Vladimír Čermák.

153

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem České republiky

Ústavní soud rozhodl dne 3. června 1998 v plénu o návrhu Nejvyššího soudu na zrušení části ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“

takto:

Dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů se zrušuje část ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“.

Odůvodnění

I. Nejvyšší soud při projednávání dovolání žalobce JUDr. O. K., který se domáhal žalobou u Obvodního soudu pro Prahu 1 proti České republice – Ministerstvu financí zaplacení částky 180 000 Kč jako náhrady za uložený trest propadnutí majetku podle ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních

rehabilitacích, dospěl k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s Ústavou České republiky (dále jen „Ústava“). Proto usnesením ze dne 29. května 1997 č. j. 2Cdon 1343/96-38 řízení podle § 109 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu přerušil a ve shodě s čl. 95 odst. 2 Ústavy a s § 64 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, podal návrh na zrušení části ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“.

Nejvyšší soud nejdříve poukázal na to, že žalobce, trvale bydlící ve Švýcarsku, již v žalobě polemizoval s názorem žalovaného, že jeho žádosti o finanční náhradu byly podány pozdě (15. listopadu 1994), neboť nálezem Ústavního soudu publikovaným pod č. 164/1994 Sb. nebylo dotčeno ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. Namítal, že restriktivní výklad tohoto nálezu by opět vedl k diskriminaci osob žijících v zahraničí.

Nejvyšší soud dále uvedl, že rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. března 1996 č. j. 18 Co 33/96-23 byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 6. října 1995 č. j. 15 C 42/95-11, jímž byla žaloba o zaplacení částky 180 000 Kč v plném rozsahu zamítnuta. Obecné soudy dospěly k závěru, že žalobce je osobou oprávněnou podle ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. a splňuje i podmínky pro poskytnutí paušální náhrady za uložený trest propadnutí majetku, jehož součástí nebyla nemovitost, podle § 13 odst. 3 cit. zákona. Žádosti žalobce o finanční náhradu z 10. října a z 15. listopadu 1994 prý však byly opožděné. Lhůta určená v § 13 odst. 3 cit. zákona totiž v době podání žádostí již uplynula a žalovaný se této skutečnosti výslovně dovolal. „Pro otázku lhůt“ k uplatnění nároků podle § 13 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., zejména ve vztahu k nálezu Ústavního soudu č. 164/1994 Sb., připustil odvolací soud dovolání, o němž rozhoduje Nejvyšší soud.

Nejvyšší soud ve svém návrhu poukázal na stávající znění § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., podle něhož „písemnou žádost o finanční náhradu je třeba podat u příslušného ústředního orgánu státní správy republiky nejpozději ve lhůtě jednoho roku ode dne účinnosti tohoto zákona nebo ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy právní moci nabyl rozsudek, kterým byl zamítnut návrh na vydání věci“. Uplatnění první z uvedených lhůt prý předpokládá situaci, v níž mezi spornými stranami není pochyb o nemožnosti vydání věci a kdy není důvod domáhat se nejprve žalobou jejich vydání. Druhá lhůta svědčí těm oprávněným, kteří dali přednost požadavku na vydání věci a jejichž návrh byl zamítnut nikoli z důvodů tkvících ve zmeškání propadné lhůty či nesplnění kritérií vymezujících je jako oprávněné osoby. Nálezem Ústavního soudu č. 164/1994 Sb. byla zrušena podmínka trvalého pobytu na území České republiky zakotvená v § 3 zákona č. 87/1991 Sb. určující i pojem oprávněné osoby podle § 19 odst. 1 cit. zákona. Protože však k vypuštění protiústavní podmínky trvalého pobytu na území České republiky došlo citovaným nálezem až k 1. listopadu 1994, bylo osobám, jež tuto podmínku před uvedeným datem nesplňovaly, znemožněno uplatnit své nároky ve lhůtě, jejíž počátek se v § 13 odst. 3 cit. zákona odvíjí od „účinnosti zákona“. Toto ustanovení zůstalo předmětným nálezem nedotčeno, takže k využití jednoho z lhůt nemohly oprávněné osoby bydlící mimo území České republiky přistoupit ani po 1. listopadu 1994. Nejvyšší soud proto zastává názor, že tam, kde nelze uvažovat o vydání věci, není možno po oprávněných osobách „popsaného druhu“ spravedlivě požadovat, aby zmeškání prvé z uvedených lhůt v ustanovení § 13 odst. 3 cit. zákona – k čemuž došlo jejich protiústavním vyloučením z okruhu oprávněných osob – nahrazovaly po 1. listopadu 1994 vyvoláním fiktivního sporu o vydání věci jen proto, že zamítavý rozsudek jim umožní požadavek finanční náhrady založit na běhu druhé ze lhůt, s nimiž citované ustanovení počítá.

Nejvyšší soud z uvedených důvodů navrhl část ustanovení § 13 odst. 3 cit. zákona, ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“ zrušit, neboť se domnívá, že je v rozporu s čl. 1 Ústavy a s čl. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Nejvyšší soud odkázal na nález pléna Ústavního soudu ze dne 13. prosince 1995, sp. zn. Pl. ÚS 8/95, v němž se konstatuje, že „pokud je existence práva spojena se lhůtou, v případě zjištění, že právo bylo omezeno neústavním způsobem, je nutno odstranit i překážku, která by bránila v jeho ústavním uplatnění“. V daném případě prý lze rovněž převzít argumentaci Ústavního soudu použitou v nález č. 164/1994 Sb., protože běh lhůty určené v § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. se od charakteru lhůt uvedených v § 5 odst. 2 a 4 tohoto zákona liší jen tím, že zde není vyjádřena její prekluzivní povaha, leč žalovaný může za popsane situace úspěšně namítnout promlčení nároku.

Usnesením Ústavního soudu ze dne 6. října 1997 sp. zn. Pl. ÚS 26/97 byl jako nepřipustný odmítnut návrh Obvodního soudu pro Prahu 2 na zrušení části ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“, neboť Ústavní soud již v téže věci pod sp. zn. Pl. ÚS 24/97 jednal [§ 35 odst. 2, § 43 odst. 1 písm. f) zákona č. 182/1993 Sb.].

K uvedenému návrhu Nejvyššího soudu se vyjádřili účastníci řízení – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky a vedlejší účastník – Obvodní soud pro Prahu 2, jehož procesní postavení se opírá o ustanovení § 35 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. Podle ustanovení § 48 odst. 2 a § 49 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. požádal Ústavní soud o vyjádření i Ministerstvo financí.

Poslanecká sněmovna ve svém vyjádření uvedla, že návrh Nejvyššího soudu je opodstatněný. Dne 1. července 1994 sice nabyt účinnosti zákon č. 116/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 87/1991 Sb., avšak tento zákon žádným způsobem neřešil lhůtu stanovenou v § 13 odst. 3, takže oprávněné osoby podle § 3 odst. 1 a 4 zákona č. 87/1991 Sb. neměly možnost podat žádost podle § 13 odst. 2 tohoto zákona. Poslanecká sněmovna dodala, že zákon č. 87/1991 Sb. byl schválen potřebnou většinou poslanců Federálního shromáždění České

a Slovenské Federativní Republiky, byl podepsán příslušnými ústavními činiteli a řádně vyhlášen. Zákonnodárny sbor v době přijímání tohoto zákona jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je ústavně konformní a odpovídá rovněž mezinárodním zvyklostem. Je tedy na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

Obvodní soud pro Prahu 2 jako vedlejší účastník se s návrhem na zrušení části ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. ztotožnil.

Ministr financí ve svém vyjádření uvedl, že nálezem Ústavního soudu č. 164/1994 Sb. nebylo dotčeno ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. „v důsledku zřejmého nedopatření – opomenutí v poslaneckém návrhu“. Předmětný nález proto při dosud platném znění uvedeného § 13 odst. 3 neumožňuje nově oprávněným osobám včasné a tedy i úspěšné uplatnění nároku na finanční náhradu, neboť stanovená lhůta uplynula v době, kdy občanům bez trvalého pobytu v České republice tento restituční zákon postavení oprávněných osob nepřiznával. Druhá z obou lhůt (tj. „do jednoho roku“ ode dne, kdy právní moci nabyl rozsudek, kterým byl zamítnut návrh na vydání věci) se prý týká pouze náhrad za nemovitosti, neboť u náhrad za propadlé movité věci v paušální částce 60 000 Kč není rozhodné, zda věci byly částečně nebo i zcela vydány či nikoliv. Ministerstvo financí tedy při respektování dosud platného znění ustanovení § 13 odst. 3 nemohlo žádostem podaným mimo zákonem stanovenou lhůtu vyhovět a z téhož důvodu byly zamítnuty i následující soudní žaloby.

Ministr financí považuje návrh Nejvyššího soudu – se zřetelem na citovaný nález Ústavního soudu, který se týkal vypuštění částí ustanovení § 5 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. – za důvodný. Doporučuje však v odůvodnění nálezu vyslovit, že po zrušení příslušného ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. počíná v něm uvedená jednorocí lhůta běžet dnem vykonatelnosti nálezu a že tento nález nelze aplikovat zpětně.

II. Ústavní soud se nejdříve zabýval otázkou, zda jsou splněny formální předpoklady platnosti napadeného ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. V tomto směru bylo ze zprávy o 13. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů (VI. volební období, 3. část, str. 905 a 906) a ze zprávy o 6. schůzi Sněmovny národů (VI. volební období, 21. února 1991, str. 28) zjištěno, že dne 21. února 1991 byl zákon o mimosoudních rehabilitacích schválen potřebnou většinou poslanců Federálního shromáždění, a to 86 poslanci ve Sněmovně lidu (přičemž proti bylo 25 poslanců a 13 poslanců se zdrželo hlasování) a 96 poslanci ve Sněmovně národů (přičemž proti bylo 24 poslanců a 9 poslanců se zdrželo hlasování). Poté byl podepsán příslušnými ústavními činiteli a řádně vyhlášen ve Sbírce zákonů. Uvedený zákon byl tedy přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem (§ 68 zákona č. 182/1993 Sb.). To konstatoval již nález Ústavního soudu vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 164/1994 Sb. (Pl. ÚS 3/94).

III. Po věcné stránce zaujal Ústavní soud následující stanovisko:

Již v odůvodnění nálezu č. 164/1994 Sb. Ústavní soud uvedl, že podmínka trvalého pobytu, původně zakotvená v ustanovení § 3 odst. 1 a 4 zákona č. 87/1991 Sb., vytvářela nerovnost mezi oprávněnými osobami a z tohoto důvodu byla zrušena. Protože však fyzické osoby, které jsou občany České republiky a nemají na jejím území trvalý pobyt, by nemohly své nároky s úspěchem uplatnit, neboť ty uplynutím zákonné lhůty zanikly, zrušil Ústavní soud citovaným nálezem rovněž část ustanovení § 5 odst. 2 a 4 zákona č. 87/1991 Sb., a to slova „ode dne účinnosti tohoto zákona“, neboť pouze tímto způsobem bylo umožněno občanům, jejichž nárok založil teprve nález Ústavního soudu, aby jej uplatnili včas. Zároveň Ústavní soud uvedl, že lhůta podle ustanovení § 5 odst. 2 a 4 zákona č. 87/1991 Sb. začíná běžet dnem vykonatelnosti nálezu Ústavního soudu, tedy dnem 1. listopadu 1994. Tato nově otevřená lhůta se však týkala jen osob, které se nálezem staly osobami oprávněnými, tj. které dosud nesplňovaly podmínku trvalého pobytu na území České a Slovenské Federativní Republiky (České republiky), již tento nález zrušil. Běh nové lhůty ode dne vykonatelnosti nálezu se však netýkal osob, které již před účinností nálezu byly osobami oprávněnými, neboť ty tehdy platnou podmínku trvalého pobytu na území České a Slovenské Federativní Republiky (České republiky) splňovaly a pouze svůj nárok neuplatnily včas.

Rovněž v posuzované věci – která s citovaným nálezem Ústavního soudu v podstatě koresponduje – Ústavní soud shledal, že návrh na zrušení slov „ode dne účinnosti tohoto zákona“ v ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. je důvodný, neboť nynější znění citovaného ustanovení – vzhledem k uplynutí zákonné jednorocí lhůty – vylučuje osoby, které mají trvalý pobyt mimo území České republiky, z uplatnění nároku na finanční náhradu. Nejvyšší soud správně dovodil, že citované ustanovení zůstalo nálezem Ústavního soudu č. 164/1994 Sb. nedotčeno, takže k využití zákonné lhůty nemohly uvedené oprávněné osoby přistoupit ani po 1. listopadu 1994, kdy se stal tento nález vykonatelným. Tyto osoby proto byly fakticky vyloučeny z okruhu oprávněných osob, které se mohly domáhat finanční náhrady, a byly tedy – ve srovnání s jinými oprávněnými osobami – protiústavně znevýhodněny a ocitly se vůči nim v nerovném právním postavení. Ústavní soud se rovněž ztotožňuje s názorem Nejvyššího soudu, že v případech, kdy nelze uvažovat o vydání věci, není možné na uvedených oprávněných osobách spravedlivě požadovat, aby zmeškání prvé z uvedených lhůt podle ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., k čemuž došlo jejich protiústavním vyloučením z okruhu oprávněných osob,

nahrazovaly vyvoláním fiktivního sporu o vydání věci jen proto, že jim zamítavý rozsudek umožní požadavek finanční náhrady založit na běhu druhé ze lhůt uvedených v citovaném ustanovení.

Proto Ústavní soud – ve shodě s návrhem Nejvyššího soudu – dospěl k závěru, že ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. je ve slovech „ode dne účinnosti tohoto zákona“ v rozporu s čl. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a 3 Listiny.

Z toho důvodu Ústavní soud návrhu Nejvyššího soudu na zrušení slov „ode dne účinnosti tohoto zákona“ v ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb. vyhověl a citovanou část tohoto ustanovení dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů zrušil. Ústavní soud nedospěl k závěru, že by bylo třeba jeho vykonatelnost odložit na dobu pozdější, neboť jde o postup výjimečný, pro jehož použití není v posuzované věci důvodu.

Ústavní soud dodává – stejně jako v nálezu ze dne 12. července 1994 sp. zn. Pl. ÚS 3/94 (č. 164/1994 Sb.) – že lhůta uvedená v § 13 odst. 3 cit. zákona počíná běžet dnem vykonatelnosti tohoto nálezu, tedy dnem jeho vyhlášení ve Sbírce zákonů, neboť jinak by v dané věci ochrana ústavních principů, které vedly ke zrušení napadené části ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., nebyla garantována.

Pro úplnost Ústavní soud rovněž poukazuje na ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., podle něhož „ostatní pravomocná rozhodnutí vydaná na základě předpisu, který byl zrušen, zůstávají nedotčena; práva a povinnosti podle takových rozhodnutí však nelze vykonávat“. Jde o rozhodnutí, která byla vydána mimo oblast trestního řízení.

Předseda Ústavního soudu:

JUDr. Kessler v. r.

Práva za uvedení odlišného stanoviska v protokolu o jednání a na jeho připojení k rozhodnutí s uvedením svého jména podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, využil soudce JUDr. Pavel Varvařovský.

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7-Holešovice, telefon: (02) 614 32341 a 614 33502, fax (02) 614 33502 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon 0627/305 161, fax: 0627/321 417. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel./fax: 00421 7 525 46 28, 525 45 59. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 2300,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** celoroční předplatné i objednávky jednotlivých částek – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 0627/305 179, 305 153, fax: 0627/321 417. – **Drobný prodej** – Benešov: HAAGER – Potřeby školní a kancelářské, Masarykovo nám. 101; **Bohumín:** ŽDB, a. s., technická knihovna, Bezručova 300; **Brno:** GARANCE-Q, Koliště 39, Knihkupectví ČS, Kapucínské nám. 11, Knihkupectví M. Ženíška, Květinářská 1, M.C.DES, Cejl 76, SEVT, a. s., Česká 14; **České Budějovice:** Prospektum, Kněžská 18, SEVT, a. s., Krajinská 38; **Hradec Králové:** TECHNOR, Hořická 405; **AUTOŠKOLA,** Pospíšil Jaroslav, Velké nám. 132; **Chomutov:** DDD Knihkupectví-Antikvariát, Ruská 85; **Jihlava:** VIKOSPOL, Smetanova 2; **Kadaň:** Knihařství – Přibílková, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, Klatovy 169/I.; **Kolín 1:** Knihkupectví U Kašků, Karlovo nám. 46; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Most:** Kniha M + M, Lipová 806, Knihkupectví Růžička, Šeříková 529/1057; **Olomouc:** BONUM, Ostružnická 10, Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Dr. Šmerala 27; **Pardubice:** LEJHANEK, s. r. o., Sladkovského 414, Knihkupectví Z. Petrová, Pasáž Sv. Jana a Za Pasáží; **Plzeň:** ADMINA, Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5; **Praha 1:** ALBERTNET, Revoluční 1/655, FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, NADATUR, Hyberská 5, PROSPEKTRUM, Na Poříčí 7; **Praha 4:** Abonentní tiskový servis, Zdiměřická 1446/9, PROSPEKTRUM, Nákupní centrum, Budějovická, SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Verdunská 1; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60; **Praha 10:** BMSS START, areál VÚ JAWA, V Korytech 20; **Přerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9; **Příbram:** VEMA, Korecká Blanka, Čechovská 138; **Sokolov:** Arbor Sokolov, a. s., Nádražní 365; **Šumperk:** Knihkupectví D-G, Hlavní tř. 23; **Teplice:** L + N knihkupectví, Kapelní 4; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** 7 RX, s. r. o., Mírová 4, tel.: 047/44 249, 44 252, 44 253; **Zábřeh:** Knihkupectví PATKA, Žižkova 45; **Zlín-Louky:** INFOSERVIS, areál Telekomunikačních montáží; **Zlín-Malenovice:** Ing. M. Kučeřík, areál HESPO; **Znojmo:** Knihkupectví Houdková, Divišovo nám. 12; **Žatec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklama:** informace na tel. čísle 0627/305 168. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.